

Katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Český jazyk a literatura (FIL)

**DISKURZ V TELEVIZNÍM POŘADU PRO
PŘEDŠKOLNÍ VĚK**

**DISCOURS IN TV SHOW PRO PRE-SCHOOL
CHILDREN**

Bakalářská práce: 11–FP–KČL–B–23

Autor: Iveta Nováková

Podpis:

Vedoucí práce: prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
65	0	0	0	48	0

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Iveta NOVÁKOVÁ**
Osobní číslo: **P09000348**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obor: **Český jazyk a literatura**
Název tématu: **Diskurz v televizním pořadu pro předškolní věk**
Zadávající katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je charakteristika vybraného televizního pořadu pro předškolní děti, zvláště z hlediska promítnutí zřetele k dětskému divákovi. Práce se bude opírat o vybrané metody analýzy diskurzu, lingvistické a stylistické analýzy textu. Podle potřeby a možností lze uvažovat i o dotazníkovém šetření.

Postup práce:

1. Prostudovat relevantní odbornou literaturu
2. Upřesnit cíl a postup práce
3. Shromáždit dostatečné množství pořadů k analýze - předběžně se uvažuje o pořadu Kouzelná školka
4. Přepsat texty k analýze
5. Analyzovat shromážděný materiál z vybraných hledisek - předběžně se uvažuje o funkci pořadu, budování řečnické perspektivy, o dětském aspektu, tematice atd.
6. Shrnout, interpretovat a zhodnotit výsledky

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ČERNOUŠEK, Michal. Děti a svět pohádek. Praha : Albatros, 1990.

KOPÁL, Ján. Literatúra a detský aspekt. Bratislava : SPN, 1970.

KŠAJTOVÁ, Marie. Velký příběh večerníčku. Praha : Albatros, 2005.

MIKO, František. Hra a poznanie v detskej próze. Bratislava : Mladé letá, 1980.

TRÁVNÍČEK, Jiří. Vyprávěj mi něco: Jak si děti osvojují příběhy. Příbram : Pistorius & Olšanská, 2007.

ULIČNÝ, Oldřich. Prostor pro jazyk a styl. Praha : Albatros, 1987.

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.
UK

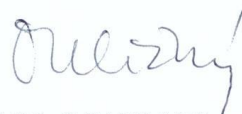
Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

dne 30 -04- 2011

Čestné prohlášení

Název práce: Diskurz v televizním pořadu pro předškolní věk
Jméno a příjmení autora: Iveta Nováková
Osobní číslo: P09000348

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. Karlu Šebestovi za vedení mé bakalářské práce, jeho trpělivost a cenné rady, bez kterých by tato práce nevznikla.

Dále bych ráda poděkovala své rodině a nejbližším přátelům za oporu po celou dobu mého studia.

Anotace

Tématem bakalářské práce je diskurs v televizním pořadu pro předškolní věk. Cílem této práce je popsat diskurz televizního pořadu pro děti předškolního věku Kouzelná školka se zaměřením na promítnutí dětského aspektu do dialogů vedených moderátory.

V teoretické části se formou rešerše zabývám obecnou charakteristikou dětí předškolního věku a jejich vývoje, především po stránce sociální a intelektuální, a jejich vývoje řečového a motorického a podávám přehled vnějších vlivů, které působí na rozvoj dětí, zvl. jejich fantazie, schopnosti hrát si, na rozvíjení jejich motoriky a řečových dovedností.

V části praktické provádím analýzu dialogů v televizním pořadu pro předškolní děti Kouzelná školka se zaměřením na promítnutí dětského aspektu v nich.

Klíčová slova: předškolní věk, hra, fantazie, média, časopis pro dítě předškolního věku, edukační pořady, dětský aspekt, analýza dialogů

Abstract

Theme of the bachelor thesis is discourse in tv programme for preschool age. The aim of this thesis is to describe discourse in tv programme for preschool children named "Kouzelná školka" focusing on the influence of child aspect on the dialogues between the moderators.

In the theoretical part I study the general characteristics of preschool children and their development, mainly from social and intellectual perspective, their speech and kinetic development. I provide overview of external effects, which influence their development, especially their imagination, ability to play, progress in their ability to move and speech capability.

In practical part I carry out analysis of dialogues in TV series for preschool children named "Kouzelná školka", investigating the impact of child aspect on them.

Keywords: preschool, game, imagination, media, magazine for preschool children, educational programmes, child aspect, dialogue analysis

Obsah

1	ÚVOD	9
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
2.1	Dítě předškolního věku	10
2.1.1	Vývojové charakteristiky dítěte předškolního věku	10
2.1.1.1	Pohybový vývoj a tělesný vývoj	10
2.1.1.2	Intelektový vývoj	11
2.1.1.3	Citový vývoj	13
2.1.1.4	Společenský vývoj	14
2.1.2	Hra a fantazie v předškolním věku	15
2.1.2.1	Hra	15
2.1.2.2	Hračka	17
2.1.2.3	Výtvarný projev	18
2.1.2.4	Pohádka	19
2.2	Dítě a média	20
2.2.1	Vliv médií	20
2.2.2	Dítě a televize	20
2.2.3	Negativní a pozitivní účinky	23
2.3	Časopis pro dítě předškolního věku	25
2.3.1	Vzdělávací oblasti v časopisech pro dítě předškolního věku	25
2.3.2	Vliv dětského časopisu na edukaci dětí	26
2.3.2.1	Rozvoj funkcí	26
2.3.3	Přehled časopisů	28
2.4	Edukační pořady v televizi	30
2.4.1	Česká televize dětem	31
2.4.1.1	Kodex České televize	32
2.4.2	Výběr pořadů	33
2.4.2.1	Planeta YO	34
2.4.2.2	Studio Kamarád	35
2.4.2.3	Večerníček	36
2.5	Dětský aspekt	38
3	PRAKTICKÁ VÝCHODISKA	39
3.1	Pořad Kouzelná školka	39
3.1.1	Charakteristika pořadu	39
3.1.2	Moderátoři a jejich působení	40
3.1.3	Charakteristika maňásků	42
3.1.4	Charakteristika moderátorů a analýza dialogů	43
3.2	Časopis Kouzelná školka	57
4	ZÁVĚR	60
5	POUŽITÁ LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE	62

1 Úvod

Při výběru tématu bakalářské práce směřovaly moje myšlenky k dětem předškolního věku, jelikož se kolem mě pohybuje mnoho mladých matek, které se dle mého názoru odklání od tradičního pojetí výchovy a nechají za sebe vychovávat postavy z televizní obrazovky. Bakalářská práce je rozdělena do několika kapitol. Počáteční kapitoly tvoří teoretické poznatky. První kapitola je zaměřena na charakteristiku vývoje předškolního dítěte. Především na průběh vývoje motoriky, a to hrubé a jemné, dále na poznávací procesy a smyslové vnímání, řečový vývoj, vývoj sociálních dovedností, sebeobsluhy a samostatnosti. V neposlední řadě jsem se zaměřila na popis projevu dítěte za pomoci hry a hraček či výtvarného vyjádření.

Poslední kapitola popisuje vlastní šetření a analýzu. Hlavním předmětem mé analýzy bylo, jak už jsem předeslala, promítnutí dětského aspektu do dialogů vedených moderátory pořadu pro předškolní děti Kouzelná školka.

2 Teoretická východiska

2.1 Dítě předškolního věku

Vymezení pojmu předškolní věk se u různých autorů může lišit. Například podle Matějčka¹ je toto období vymezeno čtvrtým až šestým rokem života, naproti tomu Vágnerová² uvádí, že toto období začíná již od třetího roku života a končí se šestým až sedmým rokem života jedince. Důležitým měřítkem však není pouze fyzický věk jedince. Konec fáze předškolního věku má u každého individuální časovou lokalizaci, pomyslně je sice ukončen nástupem do školy, který s věkem dítěte souvisí, nicméně, jak říká Vágnerová³, může konec této etapy oscilovat v rozmezí jednoho či více let.

V zásadě je toto období jednou z nejpodstatnějších vývojových etap člověka. Dítě je schopno utvářet si vlastní názor na svět, rozvíjí svou představivost, přechází z bezpečí rodiny mezi vrstevníky a začíná rozvíjet své vztahy s nimi. Pokud budeme předškolní věk definovat podle Freudova psychoanalytického modelu, který rozlišuje tři vrstvy, dalo by se říci, že vrstva Ego (Já) začíná silně dominovat, dítě se střetává s realitou a učí se na ni reagovat. Jeho reakce nejsou pouze intuitivní podle podvědomé vrstvy Id (Ono), ale Id a Ego spolu začínají kooperovat a současně se rozvíjí Superego (Nadja), které podle Freuda symbolizuje svědomí. Dítě je schopno rozpoznat jednoduché situace, v kterých se zachovalo špatně či se nezachovalo v souladu s tím, co mu bylo vštěpováno. Podle Matějčka⁴ je tedy předškolní věk charakteristický dospíváním po všech stránkách – po stránce tělesné, pohybové, citové, intelektové i společenské. Je aktivní a většinu podnětů si opatří samo vlastní snahou podle svého zájmu.

2.1.1 Vývojové charakteristiky dítěte předškolního věku

2.1.1.1 Pohybový vývoj a tělesný vývoj

V následující kapitole bych ráda vymezila pojem motorika, jenž je slovníkem vykládán jako souhrn všech projevů těla zahrnujících průběh a výsledek pohybové činnosti. Pojem motorika je obvykle rozdělován do dalších dvou velkých oddílů, kterými

---

¹MATĚJČEK, Z.: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 138.

²VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 173.

³VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 173.

⁴MATĚJČEK, Z.: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 139.

jsou hrubá motorika a jemná motorika. Podle Opatřilové⁵ lze motoriku rozdělit kromě jemné a hrubé motoriky ještě na psychomotoriku.

Hrubá motorika je zajišťována velkými svalovými skupinami. Práce těchto svalových skupin umožňuje chůzi, plavání, sezení, tahání apod.⁶ Jedná se tedy o schopnost dítěte používat koordinovaně tělo jako celek. Zvládnutí těchto koordinovaných lokomočních i nelokomočních pohybů vzbuzuje u dítěte sebedůvěru a rozvíjí pohybové dovednosti. Dítě v období předškolního věku je schopno chytat míč do ohnutých paží, skákat po jedné noze, pohybovat se podle hudby a při chůzi pokládat pravidelně jednu nohu před druhou.

Jemná motorika je, jak už napovídá název, činnost řízená menšími svalovými skupinami. Následné dělení podle Opatřilové⁷ je na grafomotoriku (aktivita při grafických činnostech), logomotoriku (pohyb mluvních orgánů), mimiku (aktivita obličeje), oromotoriku (pohyb dutiny ústní) a vizuomotoriku (pohyb se zrakovou zpětnou vazbou). Když vezmeme celé období předškolní etapy života, je dítě postupně schopno kreslit, zvládnout práci s nůžkami, hrát konstruktivní hry, stavět z kostek apod. V 6,5 letech by mělo dítě být schopno uvázat uzel kolem tužky.

Schopnost dítěte se koordinovaně pohybovat úzce souvisí s jeho intelektovým vývojem a jeho sebedůvěrou. Dětské pořady, jak je všichni známe, jsou vždy plné pohybu, což podle mě podporuje pohybový vývoj dítěte v tom smyslu, že každé dítě se v první řadě učí opakováním, tím že pohyby které vidí – opakuje, následně rozvíjí i své vlastní schopnosti a dovednosti.

2.1.1.2 Intelektový vývoj

Podle Čačky⁸ je předškolní věk poslední stadium raného dětství; v období kolem čtvrtého roku života se dostává dítě do fáze, pro kterou je charakteristický bezprostřední vjem. Myšlení předškolního dítěte je nepřesné. Podle Vágnerové⁹ můžeme na myšlení dítěte nazírat podle toho, jaké informace si při vjemu vybírá, jsou to centrace,

---

⁵ OPATŘILOVÁ, D. : *Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky*, s. 17.

⁶ OPATŘILOVÁ, D. : *Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky*, s. 17.

⁷ OPATŘILOVÁ, D. : *Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky*, s. 18.

⁸ ČÁČKA, O.: *Psychologie*. Brno: Doplněk, 2000. Dostupné na:

http://is.muni.cz/th/350449/pedf_b/Bakalarska_prace.pdf

⁹ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 174 - 175.

fenomenismus, prezentismus a egocentrismus. Podle kategorií je pak rozdělen způsob, jakým dítě informace zpracovává, jsou to: magičnost, animismus, arteficialismus a absolutismus.

Poměrně velký rozvoj probíhá zejména v oblasti řeči, podle Bytešnickové¹⁰ už kolem třetího roku života nastupuje stadium logických pojmů a pomocí abstrakce se slova stávají všeobecnými pojmy. Jelikož v tomto období dochází k výraznému rozvoji myšlení, zároveň se bohužel objevují často i vývojové vady řeči.

Zhruba čtvrtým rokem života začíná podle Klenkové¹¹ stadium intelektualizace řeči, je to tzv. období otázek Proč? Jak? Kdy? V tomto období dochází ke zpřesňování významu slov a rozšiřování slovní zásoby.

Přestože podle Říčana¹² dochází v předškolním věku dítěte k mírnému zpomalení vývoje, značné pokroky zaznamenáváme v rozvoji řeči. Slovní zásobu rozlišujeme na aktivní a pasivní, přičemž aktivní slovní zásoba je ta, kterou používáme při běžném písemném či mluveném projevu. Do slovní zásoby pasivní patří slova, jimž běžný uživatel sice rozumí, ale nepoužívá je.¹³ V jednom roce života dítěte je slovní zásoba okolo pěti slov, předškolák v 5–6 letech by měl ovládat tolik slov, aby byl schopen se běžně dorozumět, to bývá kolem 3000 slov.

Počátkem etapy předškolního období života dítěte je dle mého názoru velice důležitá komunikace, a to jak v rámci rodiny, tak v rámci kolektivu (např. školka), čímž je velmi napomáháno jednak obohacení slovníku, jednak upevňování sebedůvěry v navazování dalších sociálních vazeb. Vývoj řeči lze významně podporovat čtením pohádek, diskutováním nad nekonečnými dotazy, hraním her a podobně. Jak ale Říčan říká: *Není důvod bránit rodičům, aby v tomto směru experimentovali. S jedinou podmínkou, která je ovšem dvakrát červeně podtržena: Pro dítě to musí být radostná hra, musí je to bavit! Jinak vývoj jejich rozumu naopak brzdíme a je lepší dítě nechat, ať si samo hraje, s čím chce a jak chce.*

Podle Říčana¹⁴ je předškolák dále schopen již uvažovat o jednoduchých matematických vztazích, jako příklad předkládá schopnost spočítat tři předměty s vědomím, že je to více než jeden nebo dva, dále přelívání tekutiny z nádoby do nádoby

¹⁰ BYTEŠNÍKOVÁ, I.: *Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku*, s. 81.

¹¹ KLENKOVÁ, J. *Logopedie*. Dostupné na: http://is.muni.cz/th/350449/pedf_b/Bakalarska_prace.pdf

¹² ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 119.

¹³ HAUSER, P.: *Nauka o slovní zásobě*, s. 15.

¹⁴ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 121.

s vědomím, která z nich je plnější. Nicméně dítě se řídí pouze tím, co vidí a nedokáže tak některé věci objektivně posoudit, což se týká například již zmíněné nádoby s tekutinou, kdy sice dokáže rozpoznat rozdíl objemů, nicméně nedokáže si spojit, že celkový objem tekutiny se ani po rozdělení nezměnil.

Podle Vágnerové¹⁵ myšlení ještě nerespektuje zákony logiky, je nepřesné, má mnoho omezení – období tzv. názorného, intuitivního myšlení. Podle Říčana¹⁶ je myšlení předškoláka egocentrické, ve smyslu kognitivního egocentrismu, kdy dítě předpokládá, že uznáváte stejná pravidla, víte to, co ono samo. Co se neshoduje s názorem dítěte, na to prostě nereaguje. Tento druh egocentrismu je považován za jednu z hlavních odlišností dětského myšlení od myšlení dospělých.

Stejně tak i další nerealistický rys, kterým je magičnost, během níž dítě dostatečně neodlišuje čin a přání. Dále se o dětském myšlení Vágnerová¹⁷ mluví jako o antropomorfním, kdy dítě připodobňuje člověku neživé věci, zvířata, stromy aj. a předpokládá, že mají lidské vlastnosti, což je silně podporováno pohádkami, televizními pořady apod. Ohledně vzniku okolního světa se dítě domnívá, že ho někdo udělal, což je označováno jako arteficialismus. V neposlední řadě je pro myšlení charakteristický absolutismus, dítě nechápe relativitu názorů dospělých, poznání pro něj musí mít jednoznačnou platnost.

2.1.1.3 Citový vývoj

S přechodem do předškolního období a emoce dítěte pomalu začínají stabilizovat, dochází výrazně méně k výkyvům nálad a dítě se jeví vyrovnanější. Dítě si začíná uvědomovat kauzalitu, dokáže si spojit, že určité činy mají své následky, uvědomuje si příčiny vzniku nepříjemných situací a snaží se jim vyhýbat, což je zřetelně vidět na úbytku negativních emocí v tomto období. Vztek a zlost se tedy pomalu odsouvají stranou.

Projevy strachu jsou vázány na dětské představivosti, nastává vzájemné strašení (imaginární bytosti, strašidla), které vyvolává příjemné vzrušení. Děti se dokážou vzájemně strašit na základě své fantazie. Často ale dochází k negativní zkušenosti (strach z něčeho), která se může postupem času stupňovat. Proto si myslím, že je méně vhodné na

---

¹⁵ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 174.

¹⁶ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 123.

¹⁷ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 175.

základě fantazie vzbuzovat v dětech strach jako donucovací prostředek ke splnění jakýchkoliv požadavků. Např. *Když budeš zlobit, přijde na tebe čert*. Naopak pozitivním citovým stavem veselost a smysl pro humor, schopnost bavit se navzájem různými vtipy.¹⁸ Samozřejmě humor odpovídá věku, dítě například opakuje nesmyslná nebo zakázaná slova.

I když je v celém období předškolního věku dítěte znatelný rozvoj inteligence, a to i inteligence emoční, lze obecně říci, že teprve v šestém roce života dokáže dítě chápat složitější emocionální chování. Dítě ve třech letech života dokáže identifikovat situace, které v něm vyvolají štěstí, ovšem co se týče negativních emocí, takové dítě se snadněji dostává do situací, kdy dochází k výbuchu vzteku, protože dopředu nedokáže posoudit, jaké bude mít negativní chování následky. Děti mezi pátým a šestým rokem života už dokážou pochopit souvislosti mezi příčinou a následkem, většinou se zde podle Vágnerové¹⁹ uplatňuje mechanismus projekce, což lze vysvětlit tak, že dítě bude rozlišovat jednotlivé události podle toho, jak se v nich cítilo samo. Na základě tohoto poznání jsou děti schopny empatie a dokážou upřednostnit uspokojení druhého před vlastním.

2.1.1.4 Společenský vývoj

Socializace dítěte – tedy navazování vztahů s novými jedinci, ať už s vrstevníky či příbuznými, není přesně určena věkem. Dítě je schopno překročit pomyslnou hranici rodiny teprve až získá pomyslnou jistotu v podobě vědomí domova a sounáležitosti s rodinou. Pak je dítě připraveno a otevřeno navazování nových vztahů, což značí emocionální vyspělost. Podle Vágnerové²⁰ lze v kolektivu rozpoznat emočně nevyzrálé děti podle jejich neustálé vazby na dospělé jedince.

Většina dětí je již ve třetím roce života natolik emočně vyspělá, že je možné je začlenit do kolektivu vrstevníků, kde pak může dále rozvíjet svou individualitu a prosociální chování, které Matějček²¹ popisuje následovně: „*Je to souhra a spolupráce, soucit a soustrast, solidarita, ale také společná radost, legrace, zábava, společné dovádění a předvádění jedněch před druhými – a ovšem a především city vzájemné sympatie, přízně, kamarádství a přátelství.*“

---

¹⁸ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 197.

¹⁹ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 198.

²⁰ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 203.

²¹ MATĚJČEK, Z.: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 166.

Taková přátelství pozitivně ovlivňují sobeckost dítěte, rozvíjí schopnost empatie však stále ještě povrchní a proměnlivé.²²

2.1.2 Hra a fantazie v předškolním věku

Ne nadarmo bývá toto období označováno jako věk hry. Dochází k nejvýraznějšímu projevu fantazie.²³

2.1.2.1 Hra

Hra je u dítěte předškolní věku jednou z možností vyjádření vlastní interpretace reality. **Symbolická hra** – prostředek k vyrovnání se s realitou, umožňuje mu si symbolicky splnit přání, která si ve skutečnosti splnit nemůže, ve hře je dítě svobodné a realitu si dokáže přepracovat podle svého, **tematická hra** – procvičování budoucích rolí, např. hra na školu, na rodiče, vyzkouší si pozitivní či negativní vlastnosti.²⁴

V předškolním věku se soubor her rozrůstá. Časté bývají hry, během kterých se běhá, skáče, balancuje či hází míčem. Obvykle již bývají tyto hry doprovázeny soupeřením. Hravým fenoménem bývá imaginární přítel, kterého si děti vybíjí. Společně s ním si hrají, dají mu jméno a povídají si s ním, což může naznačovat nedostatek dětské společnosti.²⁵

Další možné dělení her:

- **Dělení her z pedagogického hlediska**

Během hry jsou rozvíjeny všechny stránky lidské osobnosti, a právě proto se stává důležitým výchovným prostředkem. Z pedagogického hlediska rozdělujeme hry na tvořivé – spontánní hra dítěte, a na hry s pravidly – dítě se podřizuje daným zásadám.²⁶

---

²² VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 211.

²³ KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 29.

²⁴ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 186.

²⁵ ŘÍČAN, P.: *Cesta životem*, s. 127.

²⁶ MIŠURCOVÁ, V.: *Hra a hračka v životě dítěte*, s. 140.

Hry tvořivé

Uváděny také pod názvem spontánní či volné. Koťátková²⁷ uvádí, že se jedná o činnost, „při které si dítě samo volí námět, záměr a chce spontánně cosi prozkoumávat, zkoušet, ověřovat, vytvářet. Volí si k tomu podle vlastního uvážení nebo podle dohody s dětským partnerem hračky, zástupné nebo doplňkové předměty, místo ke hře a jeho úpravu, role a způsob jejich ztvárnění, možnosti a podmínky pro souhru s druhými.“ Podle Mišurcové se dají třídit na hry předmětové, úlohové, dramatizační a konstruktivní.

a) Hry předmětové

Uváděny jsou také pod názvem manipulační.²⁸ Jedná se o nejjednodušší způsob zábavy, při které dítě manipuluje s nejrůznějšími předměty (lépe je poznává), ale nedochází k tvorbě žádného výsledku.

b) Hry úlohové

Jsou označovány také jako námětové. Je to napodobování činnosti druhých. Dítě si na sebe bere roli druhých a jedná jako oni. Nejčastěji hra na lékaře, na průvodčího, na psa aj.

c) Hry dramatizační

V těchto hrách si dítě vytvoří děj a postavy podle svých představ. Proto se také používá název snové.

d) Hry konstruktivní

U těchto her si dovolím citovat Koťátkovou: „Konstruktivní hry přinášejí dítěti z pohledu vychovatele rozvoj strukturovaného myšlení, volbu postupných kroků a jejich ověřování, zapamatování a znovu vybavení vlastností materiálů a fyzikálních zákonitostí, rozvoj pozornosti, soustředění, přesnosti, prostorové orientace, vytrvalosti a schopnosti překonávat překážky.“²⁹

Hry s pravidly

U her s pravidly použiji dělení podle Koťátkové³⁰, která je rozděluje na hry řízené a didaktické.

---

²⁷ KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 16 – 17.

²⁸ KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 28.

²⁹ KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 31.

³⁰ KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 53 – 54.

a) Hry řízené

Jak už vyplývá z názvu, tyto hry někdo řídí či usměrňuje. Především se jedná o hry pohybové a hudebně pohybové. Neobsahují žádný výchovný záměr.³¹ Řadit mezi ně můžeme nejrůznější hry s říkadly, závodivé hry, ale i hry sportovní, jež nabývají na významu postupně s věkem dítěte.

b) Hry didaktické

Didaktické hry mají funkci výchovně-vzdělávací, která má předem daný pedagogický záměr. Spočívá v plnění nejrůznějších úkolů, a to buď pod přímým vedením učitele, či v samostatné činnosti dítěte, která je však učitele usměrňována.³²

- **Dělení her dle potřeby partnera ve hře**

U těchto her použijí dělení podle Millarové³³, která je člení na *samostatné, paralelní, sdružující a kooperativní*. Samostatná hra se týká dětí do 3 let, kdy si dítě hraje samo a druhé pouze pozoruje. Přibližně okolo 3. roku nastupuje hra paralelní, při níž si hraje již více dětí stejně, ale jen vedle sebe. Společně si začínají hrát až děti okolo 4. roku, ale během hry si každý stále hledí svého podílu. To je označováno jako sdružující hra. Teprve až s rozvojem schopnosti komunikovat a porozumět druhému se objevuje kooperativní hra s prvky spolupráce.

- **Dělení her dle jiných kritérií**

Podle Říčana³⁴ jsou vývojově nejdůležitější tematické hry, doprovázené honičkami nebo různými bitvami. Hru považuje za hlavní prostředek psychoterapie. Dále můžeme hry dělit podle jednotlivých vývojových fází dítěte nebo podle tenderu.

2.1.2.2 Hračka

Podle Matějčka³⁵ je hračkou jakýkoliv nástroj, který nese funkci a umí napodobit opravdový nástroj užívaný dospělými. Dále Matějček³⁶ uvádí, že dobrá hračka by měla

---

³¹ KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 53.

³² KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 54.

³³ MILLAROVÁ, S.: *Psychologie hry*, s. 10.

³⁴ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 127.

„podněcovat pohybový, smyslový, rozumový a citový vývoj dítěte, měla by žádoucím směrem rozvíjet jeho společenské postoje a napomáhat k vytváření dobrých návyků, měla by podněcovat a vhodně usměrňovat jeho fantazii“. Zároveň bychom neměli zapomenout, aby byla také hygienicky nezávadná, vkusná a měla by něco vydržet.

Nejběžnější hračkou děvčat tohoto věku je panenka, děvčata si hrají na princezny a kadeřnice, nebo na maminky, které mají na starosti domácnost či vaření. Chlapci spíše tíhnou ke zbraním.³⁷ To je podle Říčana³⁸ dáno historickým programem vývoje, zbraň byla vždy považována jako tradiční nástroj bojovníka.

Pokrok zaznamenáme u vnímání detailů hračky. Dítě se začíná zajímat nejen o funkci, ale také o jednotlivé části hračky. Často se stává, že dítě hračku rozebere ještě dříve, než si s ní začne hrát. Proto jsou i vhodnou hračkou pro dítě v tomto věku různé stavebnice nebo jednoduché puzzle.³⁹

Je individuální, jak hračka působí na dítě. Dobrá hračka se pro dítě stává partnerem ve hře, zároveň si k ní dítě vytváří citový vztah (jedná se zejména o hračky plyšové, látkové a různé loutky). K napodobení reality slouží různé panenky, kuchyňky, profesní auta či řemeslné dílny. Různá divadélka nebo hudební nástroje mají úlohu naplňující fantazii a kreativitu. Stavebnice, mechanické hračky, stolní hry či hlavolamy slouží především k rozumovému vývoji. Další příznačnou hračkou je míč, který odnepaměti provází hru pohybovou.

2.1.2.3 Výtvarný projev

„Pro dítě je kresba hrou a zároveň tím nejpřirozenějším vyjadřovacím prostředkem.“⁴⁰

Dítě se pomocí kresby snaží zachytit realitu tak, jak ji samo chápe. Kreslí vše, co ho zaujme, nejčastějším motivem jsou lidi. Vývoj takovýchto kreseb má tři základní stadia: **hlavonožec** – zhruba ve třech letech, dítě se soustředí na zobrazení hlavy a jejích detailů, **subjektivně fantazijní zpracování** – 4 až 5 let, postavám postupně přikresluje oblečení a

---

³⁵MATĚJČEK, Z.: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 144.

³⁶MATĚJČEK, Z.: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 108 – 109.

³⁷MATĚJČEK, Z.: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 144.

³⁸ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 128.

³⁹MATĚJČEK, Z.: *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*, s. 146.

⁴⁰ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 129.

jeho detaily (knoflíky), často bývá zobrazován pupík, **realistické zobrazení** – konec předškolního věku, postavy se více podobají skutečnosti.⁴¹

Dítě už nezajímá jen to, co maluje, ale také čím. Už mu nestačí jen tužka, začíná se seznamovat s barvami, proto sahá po pastelkách, později vodovkách. Začínají ho zajímat i různé vystřihovánky, stávají se pro něj novým nástrojem i nůžky. Často také tvoří z plastelíny.

2.1.2.4 Pohádka

I pohádka neodmyslitelně patří k dalším projevům dětské fantazie. Podle Říčana⁴² právě v tomto věku „*láska k pohádce a citlivost k jejímu působení vrcholí*“.

Vzhledem k tomu, že dítě ještě plně nemůže světu rozumět, je jednou ze základních funkcí pohádek vnést dětem do tohoto světa smysl a řád.⁴³ Pohádka se často podílí na naplňování funkcí obraznosti a plní i úkoly výchovného charakteru. Hrdinové jsou vykreslováni ve shodě s dětským chápáním. Prostřednictvím pohádky si tak dítě může utvrzovat sebepoznávání, snaží se ztotožňovat s postavami, které v něm budí obdiv. Pomocí pohádky si vytváří vlastní postoje ke svému okolí.⁴⁴

Pohádky jsou dětem blízké **opakováním** – zesiluje účinek děje, pomáhá dětem se zapamatováváním, **dynamičností děje** – minimum popisů a charakteristik, **volností a neurčitostí v místě a čase** – představa vlastního světa, **konkrétností a názorností** – dítě předškolního věku posuzuje věci na základě smyslového vnímání, abstraktním verbálním pojmům zatím nedokáže porozumět, **animismem a antropomorfismem** – neživé předměty a příroda ožívají a dostávají lidské vlastnosti, **jednoznačností** – předškolní dítě potřebuje nejprve poznat hodnoty v jejich ryzí podobě, není schopno rozlišovat opačná pojetí, ještě nezvládá chápat ironii, **obecností** – naplnění svých představ a ztotožnění se s hrdiny.⁴⁵

---

⁴¹ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 185 – 186.

⁴² ŘÍČAN, P.: *Cesta životem*, s. 132.

⁴³ ČERNOUŠEK, M.: *Děti a svět pohádek*, s. 7.

⁴⁴ ČAČKA, O.: *Psychologie*. Brno: Doplněk, 2000. Dostupné na:
http://is.muni.cz/th/350449/pedf_b/Bakalarska_prace.pdf

⁴⁵ RICHTER, L.: *Pohádka a divadlo*, s. 94.

2.2 Dítě a média

Média se stala jedním z faktorů, který dokáže ovlivňovat chování a rozvoj dětí v předškolním věku a samozřejmě nejen jich. Cílem této kapitoly je charakterizovat vztah předškolních dětí k médiím, vliv médií na postoje a názory dítěte v předškolním věku.

Masová média jsou jednou z podob sociální komunikace. V dnešní době jsou jedním z primárních pramenů informací. Pro dítě předškolního věku představují možnost rozvoje fantazie a znalostí, to se týká především televize, která by měla, dle mého názoru, být jako zdroj informací využívána minimálně. Hlavním zdrojem informací by měl být rodič, a to hlavně z důvodu rozvíjení slovní zásoby dítěte, zachycení a potlačení případných řečových vad, schopnosti komunikace a následné schopnosti socializace dítěte v kolektivu. Dítě, které přichází do kontaktu pouze s mluveným slovem televize, se pak v sociálních vztazích hůře orientuje, což potlačuje jeho sebedůvěru a může způsobit problémy v dalším životě.

2.2.1 Vliv médií

Vlivy médií jsou jen těžko předvídatelné. Média jsou všude kolem nás, staly se součástí celkového podnětného prostředí společnosti. Vzájemný vztah mezi médii a děním ve společnosti je dán nastavením prostředí. Přítomnost totožného média se může podílet na odlišných až protikladných posunech ve stavu společnosti. To je dáno několika hledisky:

- různost pohledů na média a mediální komunikaci - vztah médií na působené
- společenský charakter mediální komunikace - komplexní sociálně-komunikační proces neoddelitelný od jiných činností
- neustálá proměna médií - přeměna nabídky mediálních produktů, změny postavení a rolí médií ve společnosti.⁴⁶

2.2.2 Dítě a televize

Televize má na dítě předškolního věku výrazný vliv. Podle Macka⁴⁷ má totiž magické možnosti a je prezentována vizuální podobou, na kterou je předškolní dítě zaměřené. Rozhodně by ale vše, co dítě vidí, mělo být komentováno, nejlépe s nejbližší

---

⁴⁶ JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B.: *Masová média*, s 322 – 323.

⁴⁷ MACEK, P. *Televizní vysílání pro děti a mládež – psychologický pohled*, s. 246 – 255.

osobou, protože dítě ještě příliš nerozlišuje skutečnost a fikci. To dokážou děti teprve na přelomu desátého a jedenáctého roku.⁴⁸ Na čem ale především záleží, je výchova k „orientaci v masových médiích, k jejich využívání a zároveň k jejich kritickému hodnocení.“⁴⁹ To závisí primárně na rodině, kde se dítě většinou setkává se televizí poprvé.

Podle výzkumu Šed'ové⁵⁰ se ukazuje, že mnozí z rodičů neuvažují o tom, proč vlastně televizi pouští. V těchto případech se jedná o rutinní jednání, kdy mediální svět je přijímán jako daný a jeho významy nejsou zpochybňovány. Během výzkumu se jen velmi málo rodičů snažilo mediální produkci objasnit. Ale měli by to být právě rodiče, kdo bude dítěti zprostředkovatelem mediálního obsahu - na televizi by se měli dívat společně s dětmi, nikoli je před televizi posadit, ať se zabaví samy, a po skončení pořadu by měla následovat společná diskuse nad tím, co dítě shlédlo a jak obsah sledovaného vnímalo. Vše zmíněné ale záleží ve velké míře na vztazích v rodině. Dle Wilsona⁵¹ je negativními vlivy televize mnohem více ohroženo dítě, jež pochází z nestabilní rodiny.

Výzkum J. Lulla (1982 In McQuail, 1999) zas přinesl poznatek, že televize je v rodině užívána jako kulisa, jako motivace pro hovor, téma, jako pomůcka pro získání fyzického a verbálního kontaktu, vyhýbání se kontaktům nebo upevňování vztahů a napětí v rodině, či jako zdroj sociálního učení.

Dalším činitelem, který by měl dítě vést ke kritickému a inteligentnímu diváctví, je i škola. Jak je uvedeno v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní věk (RVP PV) jednou z klíčových kompetencí, které má dosáhnout dítě předškolního věku, je kompetence komunikativní, zahrnující dovednost využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se dítě běžně setkává.

Jak uvádí Macek⁵², pořady určené dětem by měly být kvalitní, aby představovaly subjektivní spokojenost diváka do takové míry, kdy jsou potřeby a zájmy dítěte uspokojeny, což se různí podle jeho věku. Pořady tedy mají být vnitřně rozrůzněné jednak podle věkového období, jednak tematicky. Z televizních pořadů by se dítě mělo především dozvědět, že svět, ve kterém žijí, je právě to bezpečné místo s jeho nejbližšími, kteří ho

---

⁴⁸ RENZETTI, M. C., CURRAN, J. D. *Ženy, muži a společnost*. Dostupné na: http://is.muni.cz/th/216897/ff_m/?lang=en;id=244851

⁴⁹ PRŮCHA, J.: (a) *Pedagogická encyklopedie*, s. 789.

⁵⁰ ŠEDOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Dostupné na: http://is.muni.cz/th/216897/ff_m/?lang=en;id=244851

⁵¹ WILSON, S. L. R. *Mass media/ Massculture*. Dostupné na: http://is.muni.cz/th/216897/ff_m/?lang=en;id=244851

⁵² MACEK, P. *Televizní vysílání pro děti a mládež – psychologický pohled*, s. 246 – 255.

mají rádi a ochrání ho. I proto by převládající formou měly být pohádky, kde je rozlišeno zlo a dobro, nikoli seriály, kde se kloubí komično s násilím, především proto, že dítě pak může dále přejímat vzorce chování, které jsou společensky neakceptovatelné nebo neúnosné a tím se ne vlastní vinnou vyřadit z kolektivu, proto jak bylo již řečeno je vždy nutné pečlivě pořady vybírat a zároveň si připravit vždy vhodné vysvětlení pro jednotlivé situace, které by si mohlo dítě chybně vykládat. Vysílací časy pořadů by tedy měly být přizpůsobené době, kdy se může na televizi dívat dítě společně s rodiči nebo někým blízkým. V pořadech by neměla být zapomenuta složka podněcující dítě k přirozené aktivitě (pohyb, hra, kreslení apod.), avšak doba aktivní pozornosti by měla být v řádu několika minut. Důležitý je důraz na vizuální dojem (barevnost, magičnost, dynamika), atmosféra ve studiu by měla být neformální, uvolněná, moderátoři by měli být v pohybu (gestikulace, akce celým tělem, nikoli přemrštěná mimika) a aktivně spolupracovat s dětmi

První ukázkou toho, že televize může mít i kladný vliv na dětského diváka, u kterého pomáhá rozvíjet jak kulturní povědomí, tak i jazykovou úroveň, byl *Sesame Street* vysílaný v Americe, avšak nadabován byl i do češtiny. Problémem však je, že znevýhodněné děti, pro něž jsou tyto pořady určené, je příliš nesledují.⁵³ V současné době vzniká velké množství pořadů, které jsou určené jednotlivým věkovým kategoriím publika. Děti ale stále častěji sledují i takové pořady, které jim primárně určené nejsou. Zde tedy můžeme hovořit o negativním vlivu televize na děti. Upozorňují na to Říčan a Pithartová⁵⁴, kteří za největší nebezpečí považují násilí na obrazovce, pornografii, kýč, úbytek aktivního trávení volného času, zkreslený a ochuzený obraz světa, kde není místo pro tvořivou představivost a v neposlední řadě zdravotní následky. Domnívám se, že špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožující jejich psychický, morální a sociální vývoj mají zejména komerční televize, jejichž hlavním cílem je diváka bavit a vydělávat peníze.

---

⁵³ WILSON, S. L. R. *Mass media/ Massculture*. Dostupné na:
http://is.muni.cz/th/216897/ff_m/?lang=en;id=244851

⁵⁴ ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku. Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Dostupné na:
http://is.muni.cz/th/216897/ff_m/?lang=en;id=244851

2.2.3 Negativní a pozitivní účinky

Média, především televize a počítač, ovlivňují u dětí jejich zájmy, vzory k napodobování, způsoby chování, hodnoty, názory, i postoje a to jak negativně, tak i pozitivně.

Negativní vlivy způsobené nadměrným sledováním televize

- slabé rozvíjení slovní zásoby, gramatiky, používání odposlouchaných primitivních dialogových obrátů, schopnost vyprávět a argumentovat je potlačena, stejně tak i schopnost naslouchat ostatním, čímž je potlačována socializace a individualizace dítěte
- nadměrným sledováním televize se zpomaluje rozvoj představivosti, je potlačována tvořivost a oslabeny citové vazby
- komerčně úspěšné dětské pořady, které jsou založeny na dramatických zvratech a fascinují dítě svým rychlým dějem, narušují dlouhodobé zájmové činnosti i schopnosti dětí soustředit se na klidné vyprávění
- děti předškolního věku mají špatnou soustředěnost na hru, když je v místnosti jako kulisa zapnuta televize, hru často přerušují, i přesto, že televizi přímo nesledují, jen se na ni maximálně jednou za minutu letmo podívají, to může poškozovat jejich vývoj
- u předškolních dětí, kdy dochází k rozvoji řeči a zlepšování oromotoriky, právě televize má schopnost narušovat tento vývoj a následně pak dochází ke vzniku poruch řeči. Příkladem je výzkum, který dokládá, že v 70. letech se poruchy řeči vyskytovaly asi u 4% dětí a v 90. letech při výzkumu podle stejných kritérií přibýlo předškolních dětí s poruchami řeči o celých 25%
- závislost sledování televize může vést ke ztrátě citlivosti pro reálné zážitky a prožitky, které se mění v banální a hloupé, dochází k narušení hodnoty autentických osobních zážitků a k narušení vývoje osobnostní identity, protože je dítě přesvědčeno, že vyprávět o tom, co viděly, je zajímavější než to, co prožily
- některé násilné či akční scény v některých pohádkách mohou v dětech předškolního vzbudit dojem, že chování, jež vidí je normální a dále jej mohou aplikovat na své vrstevníky, s nimiž přicházejí do styku, proto je vždy nutné pečlivě vybírat pořady, jež u dětí předškolního věku nezpůsobí zmatek a naopak budou působit výchovně či poučně

- nadměrné sledování televize zasahuje také do trávení volného času tím, že nahrazuje společně strávené chvíle s ostatními dětmi, což vede k celkovému ochuzení života
- vzhledem k tomu, že se dítě naučí rozpoznávat realitu a fikci až ve školním věku, může vzniknout problém, kdy je dítě přesvědčeno, že zvládne víc než na co stačí (neumí určit, které scény jsou možné a které nikoliv)
- hojné sledování televize se ale také odráží na celkovém zdravotním stavu dítěte - kazí se oči, křiví se páteř, objevují se příznaky nadváhy (omezený zdravý a přirozený pohyb). Toto je právě u předškolních dětí obrovský problém, protože v tomto věku dochází k bouřlivému fyzickému vývoji⁵⁵

Pozitivní vliv televize:

- za výběr pořadů, na které se bude dítě dívat, by měla být zodpovědná dospělá osoba (rodič, učitel, sourozenec), která by také dítě měla naučit orientovat se v nabídce vhodných pořadů
- u dítěte dochází k rozvoji řeči, naslouchání, rozvoji rozumových schopností a posilování sociálních vazeb a citových vztahů, čehož docílíme právě společným sledováním, následovaném diskuzí o získaných informacích
- sledováním vhodného pořadu je pro dítě předškolního věku obrovským přínosem především v zábavě, ale i relaxaci, uvolnění a také vzdělávání a chuti aktivně se účastnit a získat nové informace
- i vhodně zvolené počítačové hry přináší zábavu, poučení, relaxaci, rozvíjí pozornost, paměť, soustředěnost, představivost, tvořivost, prostorovou orientaci, senzomotorickou koordinaci, umožňují přijetí a dodržování pravidel apod. Počítač je také vhodným pomocníkem pro předškolní děti se specifickými potřebami, dítě se učí samostatnosti a odpovědnosti za svá rozhodnutí⁵⁶
- ačkoliv i někteří odborníci doporučují počítačové hry i některé televizní pořady, stále si myslím, že kontakt s rodiči, vymýšlení společných her a aktivit je vždy nejdůležitějším a nejprínosnějším elementem ve vývoji předškolního dítěte. Právě rodina by měla být hlavním zdrojem informací, vzorců chování, a jak už bylo řečeno, teprve když dítě v předškolním věku pocítí jistotu rodiny, sounáležitost a vědomí domova, dokáže se dále správně socializovat a individualizovat

⁵⁵ ŘÍČAN, P.: *Cesta životem*, s. 142 – 143.

⁵⁶ KOŤÁTKOVÁ, S.: *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*, s. 59.

2.3 Časopis pro dítě předškolního věku

Nabídka časopisů pro děti předškolního věku je v současné době velmi obsáhlá a různorodá. Tvorba těchto časopisů by měla podléhat Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání, podle něhož by se obsah časopisů měl v ideálním případě promítat do všech pěti vzdělávacích oblastí (dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět), které si blíže představíme.

2.3.1 Vzdělávací oblasti v časopisech pro dítě předškolního věku

Dítě a jeho tělo

Zde bychom měli nalézt úkoly zaměřené na lidské tělo a naše zdraví (popis lidského těla, spojování oblečení s částmi těla, záhady lidského těla, jak pečovat o chrup) na zrakové rozlišování (najdi sedm rozdílů, najdi v řadě obrázků, který tam nepatří nebo které zvířátko vrhá tento stín), činnosti zaměřené na rozvoj jemné motoriky (vystřihovánky, omalovánky, pracovní činnosti, výtvarné soutěže) atd.

Dítě a jeho psychika

Do této oblasti jsou mimo jiné zařazeny činnosti: sledování a vyprávění pohádky nebo příběhu, slovní hádanky, básničky, písně, malované čtení, příběhy na pokračování, komiksy, ale i základní matematické představy (početní úkoly, řazení příběhu podle časové posloupnosti, dokreslování tvarů), poznávání barev, poznávání některých písmen a také již seznámení s cizím jazykem (malovaná angličtina).

Dítě a ten druhý

V této skupině bývají uváděny příběhy o kamarádství, vzájemné pomoci, prevence šikany, lhaní a krádeží. Zde by se také dítě mělo seznámit, jak se chovat před cizími lidmi nebo jak by měly vypadat vztahy v rodině.

Dítě a společnost

Tato kategorie zahrnuje příběhy o tom, jak bychom se měli chovat k druhým lidem, seznámení s dětskou etiketou. Časté jsou také hudební činnosti (texty písní).

Dítě a svět

V této skupině bývá pojednáváno o širším společenském prostředí (roční období, světadíly, jiné země, kultury a národy, zvířata, vesmír), současně je zde zahrnuta i znalost o životním prostředí (třídění odpadu, péče o životní prostředí).

2.3.2 Vliv dětského časopisu na edukaci dětí

Právě časopisy určené dětem předškolního věku jsou výbornými pomocníky k edukaci takto starých dětí. Využít je může jak učitel v mateřské škole, tak rodič s dětmi ve svém volném čase. Můžeme v něm nalézt nejrozličnější literární texty (prozaické i veršované), množství her, vystřihovánek, obrázků a pracovních listů. Dítěti v předškolním období se svět literatury teprve otvírá, nemůžeme o něm mluvit ještě jako o čtenáři, jelikož se učí číst až po nástupu do první třídy, je tedy motivován v závislosti na dospělých. Vztah dítěte ke knize či časopisu je jistě velice důležitý, protože má značný význam pro jeho duševní rozvoj, estetické vnímání, celkovou kultivaci projevu a také pro jeho začleňování se do společnosti.⁵⁷

2.3.2.1 Rozvoj funkcí

Grafomotorika

Grafomotorika je pro dítě podstatná, protože je podmínkou pro budoucí vývoj psaní. Pro tento rozvoj existuje řada pracovních sešitů a listů, které slouží k jejímu procvičování (např. Šimonovy pracovní listy, Jak pes Logopes připravoval dětina psaní apod.). V dětských časopisech je toto odvětví podávána formou omalovánek, dokreslování tvarů, stříháním či lepením.

Řeč

Rozvoji řeči, tedy aktivní slovní zásoby, nejlépe dopomůžeme vyprávěním a předčítáním pohádek či příběhů, zpíváním písniček, opakováním básniček a zábavných říkadel. Takovéto náměty lze nalézt snad v každém časopisu určeném dětem předškolního věku.

---

⁵⁷ KÁDNEROVÁ, J.: *Na pomoc čtenářským kroužkům*, s. 7 – 9.

Zrakové vnímání

I rozvoj zrakového vnímání je u dítěte předškolního věku důležitý. V časopisech se nejčastěji objevují úkoly typu: pojmenuj barvy, najdi obrázek, který se liší od ostatních, přiřaď objekt ke stínu, vyhledej dva shodné tvary, dokresli chybějící části obrázku, spoj stejné předměty, vyhledej rozdíly na obrázcích aj.

Vnímání prostoru

Ve vnímání prostoru je zásadní, aby se dítě naučilo správně používat pojmy „nahore, dole, vpředu, vzadu, vpravo, vlevo“, dále pak předložky „na, do, v, před, za, vedle, mezi, hned“. Postupně by ale mělo přecházet i k výrazům „vysoko, nízko, daleko, blízko, první, prostřední, poslední“, které by se mělo naučit aktivně používat. V časopisech k tomu napomáhají různá bludiště a labyrinty.

Vnímání času

Aby si dítě správně uvědomovalo časové posloupnosti a posloupnosti úkonů, je třeba správně ho zorientovat v čase. Tomu rodič nebo učitel v mateřské škole nejlépe pomůže tím, že si bude s dítětem povídat o tom, co bude nejdříve, později, naposled, potom, nakonec, co bylo dnes, včera, co bude zítra. V časopisech se nejčastěji můžeme setkat s řazením obrázků podle časové posloupnosti (např. seřadit obrázky z pohádky podle děje, správně seřadit každodenní činnosti – ráno vstanu, vyčistím si zuby, obléknu se, nasnídám se, jdu do školy atd.

Základní matematické představy

Dítě by se mělo naučit porovnávat (malý/velký, krátký/dlouhý), třídit podle druhu (jídlo, oblečení), podle barvy, podle velikosti (velký, střední, malý), podle množství (málo, více, hodně), mělo by se naučit počítat do šesti.

Estetická stránka

Předškolního „nečtenáře“ zaujme na časopisu především jeho výtvarná podoba. A to především obrázky a ilustrace, dále zvolený formát, grafická úprava a vůbec celkový design. Jednou z nejdůležitějších částí časopisu je obálka, která zaujme hned na prvním místě. Estetické působení obálky (např. její barevnost a ilustrace) zcela ovlivní výběr periodik. U většiny dětských časopisů je na obálce uveden název, vydavatel, aktuální číslo, věkové určení, cena a na některých i upoutávky na vnitřní obsah. K některým periodikům je také přibalen dárek (nejčastěji v podobě CD nebo drobné hračky), což na kupující

působí atraktivněji, a to často rozhodne o jeho koupi. Obálka by na dítě měla působit klidně a pozitivně.

Další kategorií lahodící oku jsou ilustrace a obrázky. Ty bychom rozhodně neměli chápat jen jako doplněk textu. „*Výtvarně dobře provedené, milé a poetické ilustrace umožňují dítěti „číst“ svým vlastním způsobem. Malé dítě od tří do šesti let bude vždycky citlivé na to, zda ilustrace k textu ve všech detailech „padnou“.* Takže když se v příběhu hovoří o pěti malých koťátkách, není prostě možné, aby na obrázku byla jen čtyři.“⁵⁸

2.3.3 Přehled časopisů

Pro přiblížení časopisů pro dítě předškolního věku jsem vybrala několik českých titulů, které mi byly svými názvy známé.

Sluníčko

Časopis Sluníčko založil Zdeněk Alda v roce 1967, vydává ho Mladá fronta. Je určen pro děti od 4 do 7 let. Cílem časopisu je děti pobavit a něčemu naučit. Kromě zábavného čtení přináší i velké množství hádanek, doplňovaček, hlavolamů, omalovánek, vystřihovánek a spoustu dalších úkolů. Časopisem provází veselá zvířátka.⁵⁹

Včelička

Včelička je měsíčník pro výchovně-vzdělávací práci s dětmi v mateřské škole. Soustřeďuje se na komplexní rozvoj osobnosti dítěte pod odborným dohledem pedagoga. Včelička jsou vázané pracovní listy, které vychází ve školním roce. Je vhodná pro všechny typy mateřských škol a usnadňuje práci s dětmi bez ohledu na jejich rozdílné schopnosti, učební předpoklady, věkové rozdíly a specifické potřeby.⁶⁰

Pastelka

Časopis Pastelka je měsíčník pro předškoláky, mladší žáky, rodiče, učitele a vychovatele. Obsahově volně navazuje na rámcové vzdělávací programy závazné pro mateřské a základní školy. Časopis počítá s aktivní spoluúčastí někoho z rodičů nebo pedagogů. V Pastelce totiž najdeme náměty pro společné činnosti. S dětmi tak můžeme

---

⁵⁸BACUS, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*, s. 25.

⁵⁹Dostupné na: <http://www.mf.cz/produkty/slunicko/>

⁶⁰Dostupné na: <http://www.vcelicka.cz/obsah.php>

řešit úkoly, předčítat jim, učit se básničky, trénovat jejich dovednosti, kreslit, vyrábět, zpívat, cvičit, hrát si. Časopis vychází ve školním roce.⁶¹

Dupito

Časopis je určen pro všestrannou práci s dětmi předškolního věku a pro žáky prvních tříd. Obsahuje odborné pedagogicko – psychologické a logopedické rubriky, seriál podporující zdravý rozvoj hrubé motoriky – „Jóga pro děti“, informace o zajímavých akcích, dále rubriky Výtvarné hrátky, Písničky a notičky, Hrajeme si s barvičkami, Divadélko, Hledání rozdílů, Čtení s obrázky, Hrajeme si s písmenky, Hrajeme si s čísly, Uvolňovací cviky, Hrajeme si s angličtinou, Co je dobře a co je špatně aj.⁶²

Báječná školka

Báječná školka je časopis určený dětem ve věku od 3 do 7 let. Provádějí jím skřítci Matýsek a Majdalenka. Pro děti jsou každý měsíc připraveny hravé úkoly, básničky, písničky, komiksy, soutěže a také to nejlepší z knížek pro začínající čtenáře.⁶³

Logáček

Časopis je určen zejména dětem předškolního věku. Vychází z potřeb a specifik předškolního vzdělávání s orientací zejména na rozvoj komunikačních dovedností, je ale koncipován tak, aby zároveň rozvíjel i zrakové a sluchové vnímání, motoriku mluvidel, grafomotoriku, rozumové schopnosti a pohybové dovednosti. Časopis obsahuje i pracovní listy.⁶⁴

---

⁶¹Dostupné na: <http://www.pastelka.com/uvod.html>

⁶²Dostupné na: <http://www.dupito.net/index.php?kat=1>

⁶³Dostupné na: <http://www.casopis-bajecnaskolka.cz/>

⁶⁴Dostupné na: <http://www.logacek.cz/>

2.4 Edukační pořady v televizi

V předškolním věku, který je vymezen ve většině případů mezi třetím a šestým rokem, děti využívají Piagetem označované tzv. intuitivní a názorné myšlení. Toto se vyznačuje již zmíněným egocentrismem (subjektivita a subjektivní pohled dítěte), fenomenismem (důraz a vazba na přítomnost, magičnost (děti špatně rozlišují mezi fantazií a realitou) a absolutismem (každá nová informace musí mít definitivní platnost).⁶⁵

Televizní edukační pořady pro děti předškolního věku mohou být důležitou součástí procesu výchovy, podle mě by však tyto pořady měly mít funkci pouze doplňkovou, nikoliv však hlavní a je skutečně vhodné čas strávený u televize u tak malých dětí redukovat na minimum. Pro vyvíjející se osobnost předškolního dítěte je nejdůležitější dialog a autoritou, nikoliv monolog, kterým k němu promlouvá moderátor či postava z pořadu. Vždy je vhodné, aby o pořadu s dítětem někdo diskutoval a vysvětlil mu významy nových slov či zjistit, jak dítě různé situace pochopilo.⁶⁶ Pro předškoláka mohou tyto pořady představovat výchovný prostředek z hlediska hodnotového žebříčku, informačního hlediska či utváření denního rozvrhu – ráno vstanu, dostanu snídani, provedu hygienu, shlédnu ranní pohádku, následuje denní program s rodiči či ve školce, večer se navečeřím, večerní hygiena, shlédnu Večerníček a je čas jít spát. Jistě máme všichni v živé paměti „večerníček, vyčůrat a spát“ a to už skutečně pár let je, kdy jsme toto slýchávali.

Pomocí jednotlivých charakterů vystupujících v pořadech tohoto typu jsou dětem ukazovány jednotlivé povahy, které mají jasné pozitivní či negativní rysy a měly by tak dítě učit, čemu se v chování vyvarovat. Když tedy vezmu například dále hodnocený pořad Kouzelná školka, babička je jednoznačně postavou kladnou (klidný a vyrovnaný projev, přívětivý hlas), naproti tomu v pořadu JÚ HELE NEDĚLĚ postava MUF je jednoznačně postavou zápornou (výrazný projev, zabarvení a tón řeči vzbuzuje negativní pocity).

Z toho to tedy jednoznačně vyplývá, že nejen vizuální stránka pořadu, ale i tón, výraznost a způsob mluveného projevu je velmi podstatnou součástí edukačních pořadů. Tyto pořady by se tedy měly stát místem výhradně spisovné češtiny. Postava vystupující v pořadu má na dítě vliv jako autorita (stejně jako rodič nebo učitel), jakmile se tato autorita začne uchýlovat k výrazům slangovým nebo nespisovným, předškolní dítě je díky svému absolutismu bere jako závazné a používá je dále, čímž získává špatné návyky

⁶⁵VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 102 – 103.

⁶⁶DOSTÁL, A.; OPRAVILOVÁ, E.: *Úvod do předškolní pedagogiky*, s. 175.

z hlediska vyjadřování. Je tedy nutné vybírat pořady pro děti i z hlediska jazykového, jelikož si rodiče musí uvědomit, že dětský jazyk a vyjadřování dětí ve školce a později ve škole by rozhodně nemělo být shodné s jazykem rodičů, vychovatelů apod.⁶⁷ Jazyk těchto pořadů musí být jasně srozumitelný věkové skupině, jíž je určen, aby v dítěti neznámé výrazy či slovní spojení nepůsobili zmatek nebo pocit méněcennosti v závislosti na neporozumění těmto slovům. Samozřejmě je vhodné, když se dítě naučí novým výrazům, nicméně tyto musí být vždy takové, aby přítomný rodič, učitel apod. měl možnost je vysvětlit.⁶⁸

Dětské pořady by měly především využívat dětskou řeč, měly by využívat jednoduchých slovních hříček a udělat tak vysílání srozumitelným a zábavným.

Dalším významným hlediskem je rozvíjení pohybové aktivity, zmiňme pořady, v nichž bylo cvičení s Dádou, děti podle svého idolu pohyby opakuji a zároveň se vždy učí text jednoduché písničky doprovázející cvičení.

2.4.1 Česká televize dětem

Pořad Kouzelná školka je vysílán Českou televizí. Jedná se o televizní stanici veřejné služby, tedy televizní subjekt, jehož hospodaření není závislé na státním rozpočtu. Stanice je financována z televizních poplatků a zákonem vymezené podnikatelské činnosti (televizní poplatek - rozhodující zdroj příjmů, podnikatelská činnost (reklama, sponzoring aj.) - doplňkový zdroj příjmů.

Dnešní Česká televize nabízí svým divákům čtyři různé, nepřetržitě vysílající televizní kanály – ČT1, ČT2, zpravodajský ČT24 a ČT4 SPORT.

Česká televize je téměř výhradním tvůrcem televizních pořadů pro děti a mládež. Jako jediná televize v České republice je producentem původní animované tvorby pro děti a mládež. V České televizi dokonce vzniklo samostatné Animační studio České televize, kde vzniká především tvorba večerníků pod záštitou České školy animace.

---

⁶⁷BLAŽEK, B.: *Tváří v tvář obrazovce*, s. 42.

⁶⁸VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*, s. 102 – 103.

Celý rok 2010 byl věnován právě dětem. ČT pojala téma Děti a rodina za stěžejní a celý projekt nazvala Počítáme s dětmi. Pro diváky připravila program s pořady nejrozličnějších typů a žánrů jak pro děti a celou rodinu, tak o dětech a rodině.

„V roce 2010 klademe důraz na vysílání pro děti a o dětech, protože ony jsou naše budoucnost. Také pro ně bychom i do dalších desítek let rádi zachovali jedinečnou veřejnou službu.“⁶⁹

2.4.1.1 Kodex České televize

Česká televize přistupuje k dětskému divákovi především s cílem pomáhat mu objevovat a přijímat za vlastní hodnoty slušnosti, vzdělanosti, pracovitosti a úcty k životnímu prostředí. Tomuto úkolu přizpůsobuje skladbu a charakter pořadů určených dětskému publiku. Je si přitom vědoma, že nezaujme-li pořad děti, nemůže právě uvedené povinnosti dostát.

Česká televize nabízí dětským divákům především zprostředkování tradice české i světové pohádky, filmy pro děti a mládež, soutěže, vzdělávací a výchovné pořady. Přispívá rovněž ke kulturní orientaci a popularizaci sportu mezi dětmi a dospívajícími. Za důležitý závazek v této oblasti třeba považovat vytváření podmínek pro rozvinutí původní tvorby adresované dětem a mládeži. Tento závazek je umocněn vědomím, že Česká televize je v tuzemsku hlavním a prakticky jediným stálým producentem televizní tvorby pro děti a mládež.

Česká televize věnuje pozornost informování dětí a rodičů o míře času, který odborníci doporučují dětem trávit sledováním televizního vysílání. Ve zvláštní části teletextu a na internetu zveřejňuje relevantní poznatky zabývající se dopady televizního vysílání na dětské diváky. Česká televize také provozuje stálou informační telefonní linku poskytující rodičům poradenství o vlivu aktuálně vysílaných pořadů na děti a mládež.

Při tvorbě programu pro děti a mládež dává Česká televize prostor ukázkám možností integrovaného soužití dětí s dětmi zdravotně postiženými. Česká televize také dbá, je-li to možné, aby složení dětských účinkujících, resp. komparsu při natáčení pro děti a mládež, zahrnovalo také děti a mladé lidi se zdravotním postižením.

---

⁶⁹Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/>

Česká televize je v pořadech pro děti a mládež povinná rovněž napomáhat národnostní a etnické toleranci. Při natáčení těchto pořadů zabezpečí, je-li to možné, aby složení dětských účinkujících, resp. komparsu, zahrnovalo také zástupce národnostních, rasových či etnických menšin žijících v České republice.

Jsou-li v čase bezprostředně před vysíláním pořadu pro děti a mládež nebo po něm zařazeny komerční části programu, Česká televize nedopustí uvádění takového obsahu, který by mohl nepříznivě působit na vývoj dětí nebo nezletilé mládeže, případně v dětech cíleně vyvolával pocity méněcennosti, jestliže nezískají propagované zboží či službu. Česká televize rovněž dbá v těchto časech zvýšené opatrnosti při uvádění programových upoutávek na vlastní pořady, případně nekomerčních upoutávek (čl. 20.1), které by mohly nepříznivě působit na vývoj dětí nebo nezletilé mládeže.⁷⁰

2.4.2 Výběr pořadů

Paleta pořadů pro děti je dnes sice poměrně široká, nicméně já jsem se dále rozhodla zabývat se výhradně pořady vysílanými Českou televizí, a to z důvodu hodnotových cílů a postojů, které definuje ve svém kodexu. Zároveň si také myslím, že české předškolní děti by se měli setkávat výhradně s českým mluveným slovem a českými názvy, přeci jenom zahraniční pohádky dětem předkládají pouhá jména – Tom, Jack apod., se kterými se české dítě ve svém okolí jen těžko setká. Děti tak mohou reagovat na slova, kterým rozumí, lépe se orientovat v ději a jistě tak udrží déle pozornost, než v případě, že slovům či ději nerozumí.

Následující pořady jsou vybrány z programu České televize, popisují zde stručně náplň pořadu a jeho vysílací čas. Následuje hodnocení ze strany rodičů a diváků, vyjadřujících se k pořadu na internetových stránkách Československé filmové databáze. Vzhledem k tomu, že se domnívám, že největší rozvoj u dětí předškolního věku zaznamenáváme převážně v řeči a chápání jednotlivých souvislostí, zaměřila jsem se na podrobný rozbor pořadu Kouzelná školka právě z hlediska řeči moderátorů, vhodnosti volených slov a možnosti pochopení dialogů dětmi předškolního věku.

---

⁷⁰ Kodex ČT, dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodext>

2.4.2.1 Planeta YO

Česká televize uvádí svůj pořad slovy: „*Vítejte na planetě YÓ, záhadné planetě schované kdesi mezi hvězdokupami a temnými mlhovinami, odkud pro vás mimozemšťan TýYó vysílá animované i hrané seriály, pohádky, soutěže a také plno informací o světě, na který se odtud – z hloubi vesmíru, můžeme podívat pěkně s nadhledem!*“ A i těmito slovy nás vítají na internetových stránkách České televize.⁷¹

A je tomu opravdu tak. Pořad, který je vysílán Českou televizí každý všední den na programu ČT2 od 17:00, se totiž odehrává v interiérech vypadajících jako jiná planeta a má i svého mimozemského obyvatele - mimoň TýYó, který pouští dětem pohádky. Kromě animovaného mimozemšťana, který má svůj vlastní jazyk, jemuž není rozumět, provádí pořadem moderátoři Marie Doležalová (Mařenka) a Honza Cina (Jeníček), kteří se jednotlivě střídají a zvou si do studia hosty. To jsou většinou známí herci, zpěváci a sportovci, ale také hosté z řad dětí.

Další vysílání, které je součástí pořadu planeta YO, jsou i animované pohádky například ovečka Shaun.

Rozbor pořadu

Celkově mi pořad přijde málo srozumitelný, moderátoři nepoužívají řeč určenou pro děti předškolního věku, používají spíše řeč dospělých, objevuje se zde málo říkanek pro děti a dlouhé rozhovory podle mě nemohou udržet pozornost malého diváka. Dítě se ve slovních spojeních musí ztrácet a v případě, že moderátor – tedy autorita-neudrží pozornost dítěte, pořad není v žádném směru poučný ani přínosný.

Pokud se budu opírat o názory rodičů a diváků, přesvědčila jsem se, že pořad se netěší velké oblibě, zde uvádím několik vybraných názorů z internetových diskusí Československé filmové databáze.⁷²

[lubospoti](#) *Odpolední pořady pro děti a mládež jsou rok od roku horší a horší..(17. 1. 2013)*

---

⁷¹Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10315711050-planeta-yo/21155211700/>

⁷²Dostupné na: <http://www.csfd.cz/film/289212-planeta-yo/>

Thorgerda V poslední době mám pocit, že základním účelem České televize se stala sebelikvidace, resp likvidace diváka, tedy přinejmenším všech jeho trochu ambicióznějších mozkových aktivit. Proto jsem příjemně šokována, že tato degenerace ještě nepostihla všechny složky jeho vysílání. (ovšem, co není může brzo být) Mám malé dítě, a tak "jedním okem" sleduju tenhle pořad relativně pravidelně. Osobně považuju to, že moderátor improvizuje každý den na jiné téma, a pokud jsem mohla vysledovat nikdy NE HLOUPĚ za docela nebyvalý jev. A některé vydařené nápady mi vlastně připomínají Studio kamarád - v tom, že za prvním plánem "bavení" občas probleskne nějaký morální apel, nebo narážka na nějaké pozapomenuté dobré hodnoty... Což se vlastně projevuje i v některých pořadech v Planetě Yó obsažených, mám na mysli ty diskusní... Opravdu nechápu proč to tu má tak špatné hodnocení?(1. 3. 2013)

Trilobajt Pro děti co z toho ještě nemají rozum nebo pro lidi co už nemají rozum...(3. 7. 2013)

R.Drson Jedna hvězdička za nápaditý animovaný úvod. Co se týče moderátorských vstupů, to je tragédie, která odpuzuje jak děti tak dospělé.(5. 8. 2011)

Plechovka95 Chudáci děcka !! Vyrůstat v dnešní době musí být asi utrpení...zlatá kouzelná školka. Tohle je výplod jedince, který kromě užívání psychoaktivních látek má dojem, že rozumí dětské duši, opak je ale pravdou a tento člověk ne jen že obsadí dva hrozné moderátory (Cinu navíc teď cpou kam se dá), ale ta mluva mimozemšťana musí urážet i dítko předškolního věku. Jsem pro zrušení celého pořadu, akorát to zabírá čas a ČT by místo toho mohla dát několika pohádek bez zbytečného matení dětských duší.(6. 1. 2013)

Deadmaus Hrůza a děs, pouze toto můžu říct o největší české frašce, kterou jsem kdy viděl. Moderátoři jsou to nejhorší na celé „TV show“, možná by to nebyla až taková mizérie, kdyby se změnilo obsazení. Takhle dávám odpad. Nemá to cenu ani pouštět.(5. 4. 2013)

2.4.2.2 Studio Kamarád

Studio Kamarád⁷³ je pořad České televize věnovaný dětem. Znáť ho můžeme již z let 1980 - 1991, poté bylo jeho vysílání přerušeno a nahrazeno jinými dětskými pořady.

---

⁷³Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10315095089-studio-kamarad/213543110060001/>

Nejprve pořadem Studio Rosa, jehož moderátorem byl Jan Rosák, následně pořadem Edův pohádkový balík v letech 2004 – 2006 a později i tento pořad nahradilo Hřiště 7 (2006 - 2010). Od roku 2011 bylo Studio Kamarád znovu obnoveno. V současné době je vysíláno od 7:50 každou neděli na ČT1.

Moderátoři:

Klára Sedláčková Oltová

Marek Němec

Lucie Pernetová

Martin Písařík

Loutkové postavy:

Jů a Hele

Mufsupermuf

Hary Šoumen

Tryskomyš

Fámula

Svérázná dvojice Jů a Hele přirostla k srdci snad každému dětskému divákovi a nejen dětskému. Oblíbení jsou díky své dobrotě i mezi dospělými. Pro děti se Jů a Hele stali opravdovými kamarády, řeší s nimi všechna dětská trápení a starosti, dokážou děti potěšit a udělat legraci. Občas je navštíví zlotřilý Muf, který se jim snaží vše překazit a dělá jim samé naschvály. Dvojici to však netrápí a mají z něj legraci. Kromě Mufa navštěvují studio také různí hosté, které si Jů a Hele rádi zvou.

Rozbor pořadu

Pokud opět vyjádřím pouze subjektivní názor, co do srozumitelnosti mluveného slova se mi zdá pořad Studio kamarád na mnohem vyšší úrovni než planeta YÓ. Postavy mluví k dětem srozumitelněji než v předešlém pořadu. Vedou mezi sebou jednodušší dialog plný otázek, na které vzápětí odpoví.

2.4.2.3 Večerníček

Přestože Večerníček není řazen pouze mezi pořady pro děti předškolního věku, nemohu ho opominout. Domnívám se, že je to jeden z pořadů, který zná snad každé dítě i dospělý a mnozí z nás na jeho sledování vyrůstali.

Večerníček⁷⁴ se objevuje na obrazovkách již od roku 1965. V současné době je vysílán každý den v 18:45 na ČT2.

Prvním dramaturgem a „otcem“ Večerníčku byl Milan Nápravník (známý surrealista, výtvarník, básník a prozaik). Opominout bychom neměli ale i další jména, která měla na starosti jeho dramaturgii - Irena Povejšilová, Marie Kšajtová, Kateřina Krejčí či Jan Kutálek.

Prvním večerníčkem byla pohádka režiséra Václava Bedřicha O televizním strašidýlku. Jediným čistě hraným večerníčkem je seriál Krkonošské pohádky Věry Jordánové, nejdelším seriálem večerníčku je Bob a Bobek na cestách v režii Iva Hejmana. Jedním z neproduktivnějších režisérů večerníčku byl Václav Bedřich, autor seriálů Bob a Bobek – králíci z klobouku, O zvířátkách pana Krbce, Maxipes Fík, Říkání o víle Amálce, O makové panence a motýlu Emanuelovi, Štaflík a Špagetka a mnohých dalších. Další vysílané pohádky: O krtkovi, Pohádky ovčí babičky, Pohádky z mechu a kapradí, Mach a Šebestová, Pat a Mat, Rákosníček, Příběhy včelích medvídků, Broučci aj.

Rozbor pořadu (Krkonošské pohádky)

Pokud mohu hodnotit Krkonošské pohádky ze svého pohledu, byly pro mě rozhodně jednou z nezapomenutelných součástí dětství. Myslím, že charaktery postav jsou zcela jasné, pro děti srozumitelné, v řeči se sice objevují prvky nářečí, nicméně si nemyslím, že by děj byl nesrozumitelný a konečné poučení vyplývající z celého příběhu má jasný výchovný charakter. Na těchto pohádkách oceňuji, že na závěr každé je nějaké ponaučení, přísloví. Součástí pohádek není násilný prvek, jasným poselstvím každého dílu je pro dítě uvědomění si kauzalita, každá příčina (špatný čin) má následek (trest od Krakonoše).

---

⁷⁴Dostupné na: <http://www.cesktelevize.cz/program/vecernicek/historie.html>

2.5 Dětský aspekt

Jazykovým stylem dětské literatury se rozvíjí myšlení dětí a jejich jazyk. Charakteristickými prvky jsou tedy výrazová jednoduchost, přesnost, stručnost, ale také hravost a pestrost. Příznačné pro předškolní věk je dětská vnímavost, představivost, citovost, způsob interpretace a vyjadřování. A právě ve výrazovém systému literární tvorby pro děti a mládež je dětský aspekt.

Aspektem dětství a mládí se podrobně zabývá profesor Oldřich Uličný ve své studii *Prostor pro jazyk a styl*. Na základě zkoumané literatury pro děti a mládež uvádí, že specifickými rysy takových textů je nejen ideové tematická, syžetová a kompoziční výstavba, ale zároveň i osobité prostředky jazyka a stylu v textové výstavbě. Dále dochází k závěru, že se dětský aspekt může v literatuře projevit také jako odraz autentického dětského projevu, kterému jsou příznačné lexikální i frazeologické prostředky, užití slangu, nespisovné morfologické prostředky, odchylky v syntaxi apod.⁷⁵

F. Miko definuje dětský aspekt jako: „*rešpektovanie záujmov a zvláštností detskej psychiky v reči k deťom a v detskej literatúre*“⁷⁶ Charakteristickým je podle něj tón řeči, výběr slov motivů a způsob argumentace. Dětskému aspektu bychom také mohli rozumět jako umělecký obraz v literárním díle autorovy představivosti o dětském vidění.

Definice dětského aspektu slovy Uličného zní: „*Dětský aspekt, resp. aspekt mládí, je tedy ideální a neuzavřený esteticko-gnoseologicko-výchovný kánon prostředků a zásad, pomocí něhož by se měl autor literatury pro děti, resp. mládež orientovat, aby v dané době, v daném společenském systému a v rámci příslušného národního společenství dokázal psát tak, aby vyhověl rysům dětské, resp. dospívající psychiky z hlediska jejího aktuálního stavu a žádoucího vývoje.*“

---

⁷⁵ ULÍČNÝ, O.: *Prostor pro jazyk a styl*, s. 8 – 20.

⁷⁶ ULÍČNÝ, O.: *Prostor pro jazyk a styl*, s. 8.

3 Praktická východiska

3.1 Pořad Kouzelná školka

3.1.1 Charakteristika pořadu

Kouzelná školka je jeden z nejsledovanějších cyklických dětských pořadů určený předškolákům. Pro tento věk je velice inspirativním. Nejmenší diváky svou jemností pohladí a okouzlí, zaujme je svou srozumitelností i vtipem. Moderátor navazuje po celou dobu s dětmi dialog, povídá si s nimi o světě, který je obklopuje, seznamuje je se základy etických hodnot, a to všechno zábavnou formou, kdy pomocí her dále zdravě rozvíjí dětskou fantazii. Výstupy moderátorů jsou doplněny dvěma až třemi pohádkami, vždy české i zahraniční.

V současné době se v pořadu objevuje celkem pět moderátorů, kteří se co týden střídají a děti tak zažívají stále nová neokoukaná dobrodružství. Pořadem provází Michal Nesvadba, Magdalena Reifová, Ladislav Trojan, Jana Šulcová a Jitka Molavcová. Ale Kouzelnou školku nepředstavují jen tyto „dospěláci“. Děti se setkávají také s maňásky Františkem a Fanynkou z kouzelné Fanfárie. V podstatě tyto maňásci zastupují právě děti předškolního věku.

Vysílací čas

Pořad Kouzelná školka je vysílán každý všední den, a to v 18:15 na ČT2. Reprízovaný díl je pak možné shlédnout druhý den v 8:30 na ČT1 (páteční díl je reprízován v pondělí ráno).

Do prosince 2011 tomu bylo jinak. Premiéra byla vysílána v 8:30 na ČT1, repríza byla tentýž den na ČT1, a to v 16:00.

3.1.2 Moderátoři a jejich působení

Jedním z hlavních znaků tohoto pořadu je komunikace moderátora/moderátorky s maňáskem - Františkem nebo Fanynkou. V některých dílech ale také vystupují jen samotní maňásci.

Michal Nesvadba

Michal Nesvadba se narodil 3. listopadu 1957 v Praze. Vystudoval Státní konzervatoř, obor hudebně – dramatický. Dva roky hrál jako sólista mim v divadle Laterna Magika v Praze, jako herec byl angažován v Divadle Ypsilon. V roce 1979 založil soubor Mimtrio, který se zásluhou mnoha zábavných televizních pořadů proslavil po celé Československé republice.

Je autorem a choreografem všech svých vystoupení a představení. Je libretistou a režisérem baletu Billiard a lední šou Princezna Zmrzlina a také scénáristou a hlavním protagonistou televizního seriálu pro děti Kouzelná školka (od roku 1999).⁷⁷

Magdalena Reifová

Magdalena Reifová se narodila 24. listopadu 1963 v Praze. Již jako malá holka se začala objevovat na obrazovce (např. Páni kluci, Jak se točí rozmarýny aj.). Po dokončení konzervatoře měla krátké angažmá v tehdejší divadle E. F. Buriana, poté se proslavila v dabingu. Hraje v divadelní společnosti Háta, která má domovskou scénu v Branickém divadle. Hraje také v muzikálech v pražském Hudebním divadle Karlín.

Ráda pracuje pro děti - a právě proto vznikly písničkové desky Splašil se kůň nášíř, Popletený svět. Moderuje pořady Kouzelná školka a Baťoh.⁷⁸

---

⁷⁷Dostupné na: <http://www.nesvadba.cz/profil.html>

⁷⁸Dostupné na: <http://zivotopis.osobnosti.cz/magdalena-reifova.php>

Ladislav Trojan

Ladislav Trojan se narodil 1. srpna 1932 v Praze. Jako čerstvý absolvent DAMU nastoupil do tehdejšího Realistického divadla v Praze. Dále působil v Městských divadlech pražských a v současné době v Divadle Na Fidlovačce.

Jeho snad nejznámějším filmovým počinem je ztvárnění syna Potůčka v seriálu Tři chlapi v chalupě. Také jsme ho mohli vidět ve snímcích Hříšní lidé města pražského, Na kolejích čeká vrah, F. L. Věk, Můj brácha má prima bráchu, Parta Hic, Princ a Večernice, Smrt krásných srnců, Kamarád do deště nebo Učitel tance.⁷⁹

Jana Šulcová

Jana Šulcová se narodila 12. prosince v Praze. Vystudovala DAMU a ještě během studia se stala členkou Městských divadel pražských. Disponovala nejen talentem, ale i osobním šarmem a fyzickým půvabem. Během celé své kariéry byla v převážné míře televizní herečkou. Hostovala na scéně Divadla bez zábradlí. V současnosti opět pravidelně vystupuje na divadle, především v divadelní společnosti Háta.

Z významnějších televizních postav stojí za zmínku seriál Tajemství proutěného košíku a My všichni školou povinní. Objevila se v historickém snímku Oldřich a Božena, ale největší filmovou příležitostí filmu Kotva u přívozu, S tebou mě baví svět.⁸⁰

Jitka Molavcová

Jitka Molavcová se narodila 17. března 1950 v Praze. V roce 1970 uspěla v konkurzu do divadla Semafor, kde se později stala hlavní ženskou postavou. V 80. letech započala její dlouholetá a velice úspěšná práce pro děti (Malý televizní kabaret, Studio Kamarád, Kosmická čarodějnice), objevila se v řadě televizních pohádek. Vtiskla svůj hlas jednomu z nejoblíbenějších večerníčků - Kátě a Škubánkovi.

---

⁷⁹Dostupné na: <http://zivotopis.osobnosti.cz/ladislav-trojan.php>

⁸⁰Dostupné na: <http://www.csfd.cz/tvurce/1073-jana-sulcova/>

Pro děti natočila CD Zpívánky. S úspěchem vystupuje v rozhlase a je autorkou několika pohádkových knížek (Pohádky z pastelky, Pohádky a písničky pro šikovné děti). O kvalitě jejího výkonu nejlépe hovoří Cena Thálie za rok 1996.⁸¹

Dříve účinkující⁸²

Libuše Havelková (babička Libuška; s Františkem)

Jana Hlaváčová (babička Jana; s Fanynkou)

Lubomír Kostelka (děda Lubin; do března 2011; s Františkem)

Stanislav Zindulka (děda Standa; s Františkem)

Dáda Patrasová – jako jediná vystupovala se svými loutkami (kos a kosice, žížala Julie)

3.1.3 Charakteristika maňásků

František

František je žlutý skřítek s červeným nosem, na hlavě má čepici s bambulí. Představuje veselého, upovídaného chlapce přibližně v předškolním věku. Je velice nedočkavý a zvědavý, zajímá se o vše kolem něj a na vše se snaží přijít, tím je dětem tohoto věku opravdu velmi blízký. Převládají u něj pocity radosti, údivu a nadšení, ale také strachu (např. z čertů nebo nezdaru). Veškeré emoce dává výrazně najevo.

František je skřítek z Fanfárie. Nikdo neví, kde taková Fanfárie leží, ale všichni se tam mají fanfárově.

„Ahoj kamarádi!“ Takto zdraví František s úsměvem vždy na začátku pořadu. Usmívá se, i když se s dětmi na konci pořadu loučí slovy „Mějte se fanfárově!“ a mává při tom ručičkou. Co znamená mít se fanfárově, je jen na fantazii dětí.

---

⁸¹Dostupné na: <http://zivotopis.osobnosti.cz/jitka-molavcova.php>

⁸²Dostupné na: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kouzeln%C3%A1_%C5%A1kolka

Františka můžeme nejčastěji vidět po boku Michala a Majdy, ale vystupuje i s dalšími moderátory. Maňáska namlouvá ho František Juříčka.

Fanyinka

Fanyinka představuje holčičku v předškolním věku. S Františkem jsou si velmi podobní a pocházejí ze stejné země – Fanfárie. Jejich rozlišujícím znakem je především barva a účes. Fanyinka je celá v zeleném a na hlavě nosí dva dlouhé copy s barevnými ozdobami. Fanyinka je stejně jako František upovídaná, velice veselá, zvědavá a nedočkavá, navíc však ještě hubatá. Je také veliká popleta, což přijde dětem legrační.

Fanyinka se na obrazovkách objevuje s babičkou, nevidíme ji tedy tak často jako Františka, který je kvůli tomu brán jako hlavní maňásek toho pořadu. Namlouvá ji Lucie Černíková.

3.1.4 Charakteristika moderátorů a analýza dialogů

Michal

Pro Michala je charakteristické žluté triko a tmavé laclové kalhoty s páskem. V KŠ vystupuje jako jakýsi Františkův vzor. I přesto, že v pořadu převládají jako moderátorky ženy, Michal se zdá být hlavní nejoblíbenější postavou. S Michalem se děti můžou naučit malovat a vyrábět různé předměty pro radost.

Ukázka 1:

Fanyinka: František mi vyprávěl, že prý umíš vyrábět zvířátka z ručníku. Je to pravda?

Michal: No, to se ví, Fanyinko. Dokonce jsme si už některá vyrobili, ale dnes se naučíme další zvířátka.

Seznámí je se základy pantomimy a hlavně je s ním veliká legrace, protože neustále překypuje žertovnými nápady.

Ukázka 2:

Michal: Já mám nápad! Ahoj kluci, ahoj holky. Hned jsem zpátky.

Fanynka: Ahoj děti. To se ještě nestalo, aby Michal dostal nápad hned, jak začala školka.

Pro děti je Michal zajímavý hlavně svými světovými vynálezy, které jsou převážně nesmysly. Nicméně je tak podněcována fantazie dítěte, typickým dětským aspektem v této větě je tedy magičnost.⁸³ Sám Michal se považuje za světového vynálezce, který všechno zvládne, a nezapomene se vždy pochválit.

Ukázka 3:

František: Dobrý den, děti. Už jsem v Kouzelné školce viděl hodně Michalových vynálezů. Některé byly úžasné, některé úplně nesmyslné, ale všechny byly legrační.

Ukázka 4:

Michal: To je vynález nad vynález! Podívej se, jak funguje.

Pokud se mu ale opravdu něco nepovede, umí přiznat i svou nešikovnost a ze všeho si dokáže udělat legraci. Pro děti je tak důležité vědět, že neúspěch není osobní selhání, ale ponaučení pro příště.

Ukázka 5:

Michal: Holky, kluci, vymyslel jsem nový hudební nástroj, který nehraje, ale přesto vám zahraje.

František: Hm, dokonce ho nenajdete ani v žádném orchestru. Kamarádi, dopředu vám říkám, že to je velký nesmysl. Víte, já jsem se smál po celou dobu, co jste se dívali na pohádku, když ho Michal ukazoval. (smích)

Michal: No, máš pravdu, ono je to vlastně legrační. Ale kdoví, třeba si děti ten můj nový hudební nástroj oblíbí a já je tu naučím na něj hrát.

---

⁸³ VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*, s. 175.

V roce 1997 na festivalu v Japonsku poprvé představil světu vystoupení se samolepicí páskou, kterou pojmenoval Mr. Tapeman. S touto samolepicí páskou si Michal v Kouzelné školce opravdu vyhraje. Modeluje ji od jednoduchých tvarů až po plastické tvary imitující reálné předměty, což opět rozvíjí dětskou fantazii a dává tak podnět k další hře. Na rozdíl o dalších rozhovorů mezi jinými postavami (například s babičkou) je rozhovor doprovázen pohybovým projevem postavy Michala, což podněcuje dětskou fantazii a reprezentuje dětskou hravost a potřebu objevovat nové věci.

Ukázka 6:

Michal: To jsou, Fanyňko, samolepicí pásky. Já je teď vytočím.

Fanyňka: Hm, jestli tohle je ten nápad, tak tedy míváš lepší, Michale. Proč to vlastně děláš, Michale? Haló, slyšíš?

Michal: Fanyňko, já tě slyším, tak nekřič.

Fanyňka: Vytáčení pásky – to je ten tvůj nápad?

Michal: Ale kdepak, Fanyňko. Já potřebuju tyhle středy, pásku nepotřebuju. Podívej se, já si s nimi budu totiž hrát.

Fanyňka: Hráť? A jak?

Michal: Jak? Já si postavím tady z těch středů takový slalom a moje auta budou jezdit kolem.

Fanyňka: No, počkej. A co budeš dělat s tou vytočenou páskou?

Michal: S čím?

Fanyňka: S tou páskou vytočenou, ne?

Michal: Nic, vyhodím.

Fanyňka: Já a nešlo by z ní něco vyrobit? Třeba...Jo, kočárek pro holky. Ano, ty si budeš hrát s auty a holky s kočárkem. Prosím, Michale, vyrob kočárek pro panenky, prosím, prosím.

Michal: Tak co mám s tebou dělat, Fanyňko. Stejně mě budeš prosit hodně dlouho a já nakonec ten kočárek ti vyrobím. A já ho vyrobím hned!

Dětský aspekt se projevuje podle mě převážně v řeči Michala, a to nejen v tónu, ale i ve volbě slov. Volí krátké věty, dotazuje se na Fanyňku a Františka krátkými otázkami typickými pro děti předškolního věku. Naproti tomu v následujícím dialogu působí jako autorita loutka František, což je reprezentováno delšími souvětími a usměrňováním postavy Michala („ty jsi ale popleta Michale“).

Ukázka 7:

František: Ty jsi ale popleta, Michale. Víš, co? Já ti dneska poradím nový školkový světový vynález, chceš? Počkej, hned jsem zpátky.

Michal: Cože? Ty a vynález? Holky, kluci, je pravda, že já jsem dneska na nic nepřišel.

Ukázka 8:

Michal: Kabátku, pust mě, nedrž se mě tak pevně. Je to možný? Já si chci hrát s dětmi. No, co to, pust mě, pověsím tě na věšák, jo?

Fanyňka: Kabátku, pust se Michala, prosím. Michal si tě na sebe zase určitě vezme, až bude venku zima. Tak ještě jednou prosím, prosím.

Michal: Jé, Fanyňko, on se mě pustil! Jé, tak já ho vlastně už můžu pověsit na věšák.

Fanyňka: No, vidíš, a šlo to po dobrém.

Michal: No, jo. Asi jsem zapomněl na to kouzelné slovíčko „prosím“!

Majda

Majda je oblečená v pruhovaném triku a černé vestě, na kudrnatých vlasech má vždy černý klobouk s červenou mašlí. V KŠ hovoří k dětem nejčastěji o sportu, Vysvětluje jim pravidla her a vymýšlí různé pohybové aktivity. Pro děti má připravené cvičení dětské jógy, ke kterému má vždy básničku.

Ukázka 9:

Posadím se na paty, uděláš to také ty?

*Koukej, čtyři nohy mám, propnu je a narovnáám
zadeček až do nebes, protáhnu se jako pes.*

Mimo jiné dětem radí, co by měly jíst nebo jak by se měly chovat v nejrůznějších situacích. A velmi ráda dětem vysvětlí vše, co by měly znát. Ale i ona sama si nechá ráda poradit.

Ukázka 10:

František: Jé, to je krásný balón. Pojd' si, Majdo, trochu zakopat. Holky, kluci, Majdo, nahod', hlavička...

Majda: Nenene, Franto, tohle to přece není žádná mičuda. To je glóbus. A víte, co to znamená:

František: Ale víme, to dá rozum, já si dělám jenom legraci. Glóbus, to je přece naše zmenšená zeměkoule. Jsou na něm nakresleny všechny světadíly, hory, moře, řeky a tak. Heleď, Majdo, teď mě napadlo, je tam taky Fanfárie a Kouzelná školka?

Ukázka 11:

František: To nic. Já tu jenom vymýšlím novou pranostiku. Víš, co to je, ne?

Majda: Samozřejmě, že vím, co to je pranostika. Kluci a holčičky určitě také. Pranostika to je lidové rčení, které nám spojuje určité období s tím, co se při něm děje.

Ideální je pro předškolní děti užívání básniček a dětských říkadel. Majda jako autorita předříkává básničku a dítě, které se snaží vždy napodobit verbální projevy dospělých, si takto jednoduchou říkanku snadněji zapamatuje. V říkance se objevují slova, kterým předškolní dítě dobře rozumí a jejich případné osvojení je podpořeno ještě pohybovým projevem Majdy během říkanky. Kdy si dítě může slovo spojit s tím, co už někdy vidělo na obrázku, což se týká především dětí raného předškolního věku, starší děti by měli významy takto jednoduchých slov plně chápat. Poezie navíc dětem přibližuje rytmus a melodii jazyka.

Ukázka 12:

*Každá kočka velmi ráda, protáhne si krásně záda,
nahrbí se, koukne k bříšku, posnídala ráno myšku.*

Ukázka 13:

*Když je zajíc unavený, sklopí svoje uši k zemi,
mezi námi je to hit, zajícem chce každý být.*

S Majdou a Františkem si děti zazpívají písničky a navštíví nejpodivnější místa. V ukázce se František vydává létajícím talířem na Mars za dobrodružstvím, tam se setkává s robotem, kterého pojmenuje Max, a dají se spolu do řeči.

Ukázka 14:

František: A co kdybychom se vypravili na úplně jinou planetu?

Majda: Na planetu, na planetu. A co kdybychom se vypravili na červenou planetu, když máme ten červen. Já znám jednu rudou, červenou planetu a ta se jmenuje Mars.

František: Hurá! No, tak se vydáme na cestu, bude legrace.

(...)

Robot: Vítej na planetě Mars. Co tě sem přivádí?

František: Dobrý den, už jsem se bál, že tu nikdo nebude. Já jsem, prosím pěkně, František z Kouzelné školky, Tedy já jsem vlastně z Fanfárie, ale přiletěl jsem z Kouzelné školky.

Robot: Těší mě, Františku. Já jsem MX3005 Robot.

Zábavná forma je zde kombinována s funkcí pedagogickou (poučení o planetách, vysvětlení slova přísloví). Dialog nechává prostor pro fantazii dítěte, uplatňují se neologismy (František s Fanynkou jsou z Fanfárie – smyšlená země, František letí na Mars). Nelétají ale jen na jiné planety. Každý měsíc se vydávají na návštěvu do města, které je pojmenované podle aktuálního měsíce – Březnovo, Dubnovo, Červnovo apod. Opět je zde dětský aspekt ve způsobu interpretace a důrazu na poznání (v tomto případě názvy měsíců v roce).

Dále Majda poučuje maňásky i děti o starých časech. Předčítá jim ze Starých řeckých bájí a pověstí. Některé situace z těchto dob si i ve školce zahrají.

Jitka

Jitka nevystupuje v pořadu v charakteristickém obleku. Její oblečení je civilní, různorodé. A velmi ráda se převléká také za pohádkové bytosti, ke kterým se vždy váže příběh. Velmi často se převléká za pratetu Alžbětu, která pochází z Kdysidávna a je proto už velice znalá, avšak také dosti popletená.

Ukázka 15:

František: Jitko, víš, co by mě zajímalo? Že ty vždycky zmizíš, když se tu objeví prateta Alžběta.

Jitka: Ale ne, vždyť jsme se s pratetou Alžbětou, nedávno potkali a bavili jsme se přece.

František: Jo, no to máš pravdu. Na to už jsem málem zapomněl.

Ukázka 16:

Prateta: Pomóc! Pomóc! Kde jste kdo?

Fanyinka: Tady, tady, prateto Alžběto. Jejda. Nepopálila ses?

Prateta: Já nevím, no. Doufám, že jsem se nepopálila. Jéjeje, to je katastrofa.

Fanyinka: Katastrofa.

Prateta: Katastrofa.

Fanyinka: Co se stalo?

Prateta: Ale! Polévka. Polévka, Já jsem vařila polévku pro tebe, Fanyinko, jenom pro tebe. Protože přece musíš být silná, ty jsi běhala venku a já jsem ti uvařila polévku na posílněnou, víš? Já jsem přece vždycky tam, kde je mě třeba.

Fanyinka: Jenže tentokrát se ti to teda moc nepovedlo.

Pro vystupování Jitky je typický zpěv a hraní na kytaru. Zpěvu využívá téměř v každé situaci. Texty jsou jednoduché, krátké, snadno zapamatovatelné, s jasným sdělením.

Ukázka 17:

Loučení, loučení a to je přec těžká věc,

a když se musí rozloučiti, když se musí rozloučiti

Fanyinka s Jitkou dnes.

Pro děti má většinou připravenou nějakou holahoukačku, ať už svou, nebo takovou, kterou vymyslí samy děti.

Ukázka 18:

*„Holahou, krásný den, holahou, pojd'te ven,
holahou, dneska zlobit nebudem.
Holahou, krásný den, holahou, pojd'te ven,
holahou, na výlet jdem s úsměvem.“*

*„Holahou, dobrý den, holahou, dobrý den,
holahou, Jitce přeji dobrý den, holahou.“*

Společně s Jitkou si můžeme také zacvičit. Ale ani u cvičení Jitka nezapomíná na své oblíbené rýmy. Líbivými verši chce dětem zpříjemnit každou chvíli v Kouzelné školce.

Ukázka 19:

*„Volám děti z blízka z dáli, které by si rády hrály.
Pojd'te, honem, na cvičení, o prázdninách totiž není.
Oblečte se do trička, prý to bude honička.“*

Ukázka 20:

*„A už se těším do školky, na kluky a na holky,
na veselé řádění a na pondělní cvičení.
Po měsíčním odpočinku, už za malou chvílinku,
Přivítáme Klérinku, Klérinku, Klérinku a Kubu, Kubu, Kubu...“*

Opět se zde vyskytují neologismy (holahoukačka), které jsou adekvátní věku předškolních dětí. Společně s hudební stránkou pořadu se rozvíjí i smysl pro rytmus. Zvukosled, tedy opakování hlásek nebo skupiny hlásek, je typický pro dětské říkanky (holahou, dobrý den, holahou, dobrý den).

Babička Jana

Babička Jana působí na děti velice klidným dojmem. Je milá a usměvavá. Stejně jako Jitka nemá žádné typické oblečení. Ale v některých dílech se převléká za nadpřirozené bytosti, např. kouzelná květinová babička. Jako každá babička už toho spoustu zažila a chce se tedy podělit s dětmi se svými znalostmi. Ale i ona sama ví, že nemůže znát všechno a ráda se nechá poučit, či něco nového naučit, což by mělo dítě pomalu vyvádět z jeho kognitivního egocentrismu.⁸⁴ Od ostatních moderátorů se liší tím, že ve svých výstupech nepoužívá ani tak humor, jako spíše ponaučení a rady pro děti, tedy spíše moralizuje. Vystupuje vždy po boku Fanyanky, což by opět mělo obrušovat hrany dětského egocentrismu, rozvíjet dále jejich schopnost komunikovat s okolím právě tak, jak to dokáže i babička s Fanynkou.

Ukázka 21:

Babi: Fanynko, nebud' smutná. Všechno, co máš začátek, musí mít také konec.

Fanynka: Opravdu všechno?

Babi: No, třeba knížky nebo pohádky, ty všechny mají své začátky a konce a nejenom ony.

Fanynka: A kdo ještě?

Babi: No, třeba skřítčí nebo dětská trápení, která občas prožívají.

Fanynka: Aha, ale víš, co je škoda? Že i pohádky musí mít své konce.

Babi: A děti, víte, proč musí mít pohádky své konce? Fanynko?

Fanynka: Já to nevím.

Babi: Aby mohly začít zase jiné pohádky.

Fanynka: Tak to mě teda vůbec nenapadlo, babi.

Babi: Vidiš, musí se na všechno dívat z té veselejší stránky.

Fanynka: Dobře, babi. Já to tedy zkusím. Milé holky, milí kluci, dnešní Kouzelná školka končí. A končí proto, abychom se spolu mohli zase zítra sejít.

Ukázka 22:

Babi: A vy si děti pamatujte, že je vždycky nejlepší najít ten nejjednodušší způsob řešení.

---

⁸⁴ ŘÍČAN, P.: *Cesta životem*, s. 123.

Fanyinka: Třeba, když je vám smutno, tak si zazpívejte, nesnažte se vynalézt chechtací prášek.

Babi: Nebo když jste na přechodu, je nejlépe přejít na zelenou a nesnažit se zastavit auto. To by taky mohlo špatně dopadnout.

V dialozích se objevují krátké věty a dobře srozumitelná slova, pochopitelná pro předškolní dítě, popřípadě slova jako chechtací, která jsou v případě nepochopení snadno k vysvětlení. Zmiňované krátké věty a dynamika rozhovoru dokáže dítě udržet v pozornosti lépe než dlouhá rozvinutá souvětí. A jak říká Klenková,⁸⁵ dítě do 6 let chápe složité děje a má velkou slovní zásobu. Zvládá i jednoduchá souvětí. Ovšem teprve ve 4 – 5 letech dokáže dítě tvořit jednoduchá souvětí a v tomto věku by mělo znatelně mizet i dětské žvatlání.⁸⁶

Zároveň je v ukázkách poměrně vhodně vysvětlena časová posloupnost událostí, to co má začátek má také konec. A následně je také podáno výchovné doporučení, možná i pro rodiče, že ne vše je nutné řešit složitě a v případě špatné nálady je možné si pro její zlepšení pouze zazpívat, to následně může pomoci při řešení situací, kdy se chová dítě nevhodně nebo je rozmrzelé, v tuto chvíli jej můžeme upozornit na to, co si říkala známá autorita babička.

Jazyk se zde vyskytuje pouze spisovný a český, s občasnými slangovými výrazy, které ale dítě dokáže dle mého názoru snadno pochopit a následně i reprodukovat.

Dětský element v dialogu jednoznačně reprezentuje Fanyinka, která má typický projev pro předškolní období mezi třetím a čtvrtým rokem věku dítěte, kdy přichází druhý věk otázek. V tomto období jsou časté otázky: „proč“ a „kdy“. Děti se snaží pátrat po příčinách jevů, které pozorují ve svém okolí. K obtížným úkolům při studiu lexikálně-sémantické roviny patří kvantifikace slovní zásoby, tj. zjišťování počtu slov.

Pro dialog je příznačná výrazová jednoduchost a přesnost, dítě je citlivé na jasnost sdělení např.: *Babi: Nebo když jste na přechodu, je nejlépe přejít na zelenou a nesnažit se zastavit auto. To by taky mohlo špatně dopadnout.*

---

⁸⁵Klenková, J. *Logopedie*. Dostupné na: http://is.muni.cz/th/350449/pedf_b/Bakalarska_prace.pdf

⁸⁶Klenková, J. *Logopedie*. Dostupné na: http://is.muni.cz/th/350449/pedf_b/Bakalarska_prace.pdf

Děda Lád'a

Děda Lád'a je zkušeným starším pánem, který ani ve svém věku neztrácí elán. Vymýšlí seskok padákem, jezdí na výlety. Pro děti má roztomilé pojmenování, vždy je oslovuje „Kulihrášci“. Společně s Františkem či Fanynkou vymýšlí různé aktivity, jako je hraní divadla nebo konkurz na divadlo.

Ukázka 23:

Děda (jako kameraman): Další, prosím.

František: Do-do-do-do-dobry den.

Děda: No, dobrý, kdo jste?

František: Já jsem František z F-f-f-f-fanfárie.

Děda: František z Fanfárie?

František: Ano, prosím.

Děda: Snad z Koktárny.

František: Nenenenene. Já by jsem se strašně chtěl stát hercem.

Děda: Jo, aha.

František: Velkým hercem.

Děda: Dobře, proto jste tady?

František: Proto bych potřeboval nějakou roli.

Děda: Víte, co? Že ale máte štěstí, zrovna natáčím pohádku. Osmý trpaslík od Sněhurky.

František: Já bych v tom filmu chtěl hrát nějakou velkou postavu, prosím.

Děda: Tak jo. Hm, budete hrát největšího trpaslíka. Podívejte, tady je kamera.

František: Ano, prosím.

Pro děti má připravenou svou kulinářskou rubriku Dědovi mňamky (např. Jahodová polévka). Je velmi zkušený a o vše se chce s dětmi podělit, a to co nejzajímavější formou.

Ukázka 24:

František: Jé, dědo, vyprávěj mi ještě o tom slunovratu. To je taková zábava.

Děda: Říká se, že tento čas skrývá mnohá tajemství.

František: Týbrďo, dědo, vyprávěj.

Děda: Prý se rozestupují skály, v lesích se nacházejí poklady...

František: Týjo!

Děda: ..a začínají působit kouzla.

František: Dědo, víš co, půjdeme spolu do lesa, jo? Budeme hledat ten poklad, dědo.

Děda: Jen aby ses nebál, Františku.

František? Dědo, já a bát se? Copak jsem nějaký strašpytel? Hele, víš co, já si s sebou vezmu jenom batůžek a do něj si vezmu nějakou svačinku.

Děda: Platí!

Ale ani děda nezapomíná na výchovný aspekt. V ukázce jde o scénu, kdy František ztratil dobrou náladu, děda se převléká za policistu a chce tuto záhadu vyřešit.

Ukázka 25:

František: Pohádka skončila, děda nikde, za kým tak šel, za kým tak mohl jít, hrome.

Zaťukání na dveře.

František: Dále.

Hlasitější zaťukání na dveře.

František: Dále, povídám.

Děda (jako policista): Dobrý den.

František: Dobrý den, pane policisto. Prosím pěkně, děda není doma, ale přijde hned. Můžu vám s něčím pomoci?

Děda: Já jsem strážmistr Pořádek. A přišel jsem, abych pomohl já tobě.

František: Jéminánku, to je od vás hezké a s čím mi chcete pomoci?

Děda: Dostal jsem hlášení, že jsi ztratil dobrou náladu.

František: To je tedy bohužel pravda, je to tak.

Děda: Prosím, je tedy to dobrá nálada?

František: Ne, to je polštářek.

Děda: A tohle je ta dobrá nálada?

František: Ne, to je klacek, dřevěný.

Děda: A tohle znám.

František: To je prosím papír.

Děda: Chyba! To je novinový papír.

František: Ano, novinový papír, když chcete.

Děda: Jak ta mrška vypadala?

František: Myslíte tu dobrou náladu?

Děda: Ano, měla ocásek?

František: Ocásek...neměla. Neměla, neměla, neměla. Ocásek neměla.

Děda: A byla strakatá?

František: Strakatá, to ne. Spíš do žluta.

Děda: No a kdys jí měl naposledy?

František: Když přišel dědušák..

Děda: Aha a kde jsi stál, když přišel dědušák?

František: No, přesně tady, co stojím teď.

Děda: Jojo. A kde stál děda?

František: Přesně tam, nebo téměř tam, co stojíte vy.

Děda: Aha. A to jsi měl ještě tu dobrou náladu?

František: To jsem jí tedy ještě měl.

Děda: Aha. A no jo, a kdes ji ztratil?

František: No, potom děda přinesl takové dva klacíky, jak tady leží, a chtěl po mně provázek.

Děda: No a?

František: No, on totiž říkal, abych přinesl provázek do školky.

Děda: No a?

František: No a já jsem mu řekl, že ho nemůžu najít, ten provázek. Ale víte, pane policisto, já jsem lhal. Já jsem ho totiž zapomněl ve Fanfárii. Že mě zavřete do vězení, vidíte?

Děda: Já to tušil.

František: Copak?

Děda: Já to tušil, že to takle nějak bylo.

František: Právě. A teď jsem ztratil tu dobrou náladu.

Děda: Fanouši!

František: Ano?

Děda: Ty, drndo.

František: Copak?

Děda: Víš, že si nemáš vymýšlet!

František: Vím.

Děda: A že se lhát nemá, protože lež ...

František: ... má krátké nohy. A dneska jsem to poznal na vlastní kůži.

Opět je z dialogu jasná ideová vyhraněnost, děda je jasně kladná postava a poučuje Františka, který v tomto případě lhal, což je obecně považováno za nepřipustné a dítěti je to vštěpováno rodičem i učitelem. Způsob interpretace a vyjadřování je přímo úměrný slovníku předškolního dítěte, krátké vystižné věty dělají celý dialog srozumitelným. Opět jsou zde použity neologismy a hovorové výrazy (drndo, dědušák, kulihrášci). Dále je zde personifikace neboli zosobnění neživých věcí, které je pro pohádky a pořady pro děti příznačné (personifikace nálady).

3.2 Časopis Kouzelná školka

Časopis Kouzelná školka je měsíčník, který vychází každý první čtvrtek v měsíci. Šéfredaktorkou časopisu je Markéta Vaněčková a ilustrátorkou je Lucie Dvořáková. Vychází v nákladech 20000 výtisků, cena je 49 Kč (pro předplatitele 44 Kč).

Kouzelná školka je časopis věnovaný dětem předškolního věku. Navazuje na stejnojmenný pořad České televize, ale není určen jen jeho divákům. Časopis, stejně jako pořad, doprovází skřítki František a Fanyinka, dále Michal, Jitka, Majda, babička Jana a děda Láďa. Cílem časopisu je děti pobavit a rozvést jejich fantazii, dále zaujmout, hravým způsobem poučit, ale také seznámit děti se základními etickými hodnotami.⁸⁷

Náplň časopisu KŠ

- V **Deníčku** se děti setkávají se zajímavým příběhem, který prožili František s Fanynkou.
- Kreslené dobrodružství dvou skřítků a jejich přátel je vyobrazen **komiksem**. Komiks, nazývaný také jako obrázkový seriál, je příběh vyjádřený kresbou, kde právě kresba je základním prostředkem, nikoli jazyk. „Vizuální anekdoty“ jsou obvykle vyznačovány používáním „bublin“, ve kterých jsou zobrazeny mluvené texty nebo myšlenky.⁸⁸
- Rubrika nazvaná **Co děláme...** přináší každý měsíc nové nápady pro šikovné kutily (např. maskarní loutka z ruliček od toaletního papíru) – rozvíjení motorických schopností předškoláka formou hry
- Jitka představuje hudební nástroje, na kterých by se děti mohli naučit hrát v kapitole **Jitčiny nástroje**.
- Samozřejmě nechybí ani **Hádanky a říkadla**, u nichž se děti nejen pobaví, ale také se mnohé přiučí.

---

⁸⁷ Dostupné na: <http://www.kouzelnaskolka.net/>

⁸⁸ ULÍČNÝ, O.: *Prostor pro jazyk a styl*, s. 71.

*Zoubky
Čistím zoubky, řízy, řízy,
ať jsou bílé jako břízy.
Vpravo, vlevo, vpředu, vzadu,*

*horní a pak spodní řadu.
Ať jsou bílé jako sníh.
Ať má každý radost z nich.*

- Takzvané **Holahoukačky** jsou Jitčiny Holahou písničky, se kterými se děti setkávají i v samotném pořadu. Pro děti je snadné jejich osvojování – využívají se zde tzv. kalambúry – kombinování omezeného počtu slov – klasický dětský aspekt v literatuře

*Hola hou, hola la, s Františkem je zábava,
hola hou, hola la, s Fanynkou je zábava.*

- **Dědovi mňamky** je oddíl plný receptů od dědy Ládi na dobroty, které dětem jistě chutnají.
- Pár řádek o zajímavostech z celého světa je napsáno v článku **Víte, proč...?**
- **Zoo školka** je povídání o zvířátkách, které se objevuje v každém čísle. Děti zde naleznou ponaučení a setkají se také s onomatopoií (napodobování zvířecích zvuků, personifikace zvířátek).
- Další příběhy skřítků plné zážitků a překvapení jsou dětem představovány v podobě slov a obrázků, takzvaného **Malovaného čtení**. Malované čtení je slovní text v kombinaci s obrázky, které jsou dosazovány do vět místo určitých slov. Úkolem dítěte je podle obrázku poznat podstatné jméno a dát ho do správného tvaru. Malované čtení je určeno ke společnému čtení dospělého a dítěte, při němž dospělý čte text a dítě ho za pomoci obrázků doplňuje. Tento typ čtení významně podporuje jazykový růst dítěte a klade dobré základy k rozvoji jeho čtenářství.⁸⁹
- Děti dále plní **Malé úkoly**, např. bludiště, hledání rozdílů mezi dvěma obrázky, obtahování číslic, přiřazování číslic ke správnému počtu zvířátek, spojení obrázku s jeho počátečním písmenem
- Další rubrika nese název **Sportujeme**, kde se děti dozvědí zajímavosti ze světa sportu, závodění a soutěžení.
- Příběhy pratety Alžběty o dávných pohádkových dobách naleznou děti pod názvem **Kdysidávno**.
- V **Knihovně** se mohou děti inspirovat výběrem hezkého čtení pro děti.

---

⁸⁹ ULIČNÝ, O.: *Prostor pro jazyk a styl*, s. 72.

- V koutku **Vyrábíme s Majdou** pro malé šikuly si mohou děti něco vyrobit. To podporuje rozvoj motorických schopností, obzvláště jemné motoriky předškolního dítěte.
- Michal se svým tatínkem učí děti malovat, vybarvovat a ještě si u toho zazpívat, tuto kapitolu nazvali **Zpíváme a malujeme písničky**.
- Nechybí ani pohybové aktivity s názvem **Rozcvička**, kde jsou pro děti připravena jednoduchá cvičení, které zvládnou i ti nejmenší.
- **Babiččiny výlety** je povídání babičky Jany, která dětem představuje různá místa, kam by se děti mohly jet s rodiči podívat.
- **Malí cestovatelé** František a Fanyňka vezmou děti do všech koutů světa, představí dětem stát a poví o něm nějaké zajímavosti – jaká zvířata tam žijí, jakou má stát vlajku, jaké je tam podnebí aj.
- Nechybí ani krátké povídání **Ze starých časů**, kde František vypráví staré pověsti české.
- **Písnička s Majdou** je rubrika, kde Majda učí děti vždy novou hezkou písničku – opět říkanky a písničky, které jsou svým charakterem poučné i zábavné, dítě se učí novým slovům a melodiím.
- Michal a jeho celosvětové vynálezy nechybí ani v časopisu KŠ. Děti se dozvědí celý **Michalův příběh**.
- Obrázky, které posílají samy děti, nalezneme v **Listárně**.
- **Naše školka** seznámí děti se školkami z koutů celé republiky pomocí fotografií a povídání.
- A nakonec nechybí ani hravé **soutěžení** o ceny.

4 Závěr

Hlavním cílem mého projektu bylo zaměřit se na analýzu dětského pořadu. Před tím jsem formou literární rešerše zpracovala postupný vývoj dítěte v období předškolního věku a pokusila se toto období charakterizovat z hlediska vývoje řeči a motoriky. Přestože, jak je uvedeno výše, je toto období charakterizováno pomalým snižováním rychlosti rozvoje dítěte, nicméně dochází k uvědomění si některých souvislostí, dítě lépe chápe složitější souvislosti, v pozdějším stádiu předškolního věku (5 - 6 let) dokáže již spojovat jednoduché věty v souvětí a jeho slovní zásoba kolem šestého roku života se výrazně rozrůstá. Zároveň se vyvíjí jemná motorika, jeho pohyby jsou koordinovanější. Ze sociálního hlediska je dítě v raném stádiu předškolního věku ve většině případů schopno socializace a individualizace v kolektivu, je schopno opustit bezpečnou náruč rodiny, což by mu mělo být bezesbýtku umožněno kontaktem se svými vrstevníky.

Následně jsem popisovala vlivy médií na dítě předškolního věku, kdy jak už jsem předeslala, mým subjektivním názorem je, že média a speciálně televize a televizní pořady (byť edukační pořady pro předškolní děti) by rozhodně neměly být hlavní náplní a zdrojem informací pro předškolní děti. Jak už říká Průcha, záleží vždy primárně na rodiči, kdy se dítě poprvé setká s televizí, nicméně při každém setkání, a to především v případě dětí předškolního věku, by měla být po ruce autorita, která s dítětem dokáže o případných nepochopených souvislostech debatovat a dále tak rozvíjet i jeho komunikační schopnosti.

Předmětem mé analýzy se staly pořady uváděné Českou televizí analyzované se zřetelem k tomu, do jaké míry jsou srozumitelné a vhodné pro věkovou skupinu dětí předškolního věku. Tyto pořady jsem hodnotila hlavně z hlediska přístupu moderátorů k dětem, včetně prostředků, kterých využívají, aby se dětem co nejlépe přiblížili.

Podle mých zjištění má v tomto ohledu nejslabší úroveň pořad Planeta YO, který se především kvůli nezkušenosti moderátorů a pokusu tajemnou řeč mimozemšťana provázejícího celým pořadem, stává pro předškolní děti málo srozumitelný a jistě tak špatně udrží jejich pozornost (viz. Názory rodičů z portálu ČSFD).

Naopak dle hodnocení si stále nejlépe vede večerníček, který se na obrazovce ČT vyskytuje již dlouhá léta. K rozboru jsem si vybrala Krkonošské pohádky, které mají dle

mého názoru srozumitelné poselství. Jak říká Blažek, v televizních pořadech pro děti, a nejen v nich, by mělo jít vždy jen o pravdu, předškolní dítě je jasně názorově vyhraněno, prahne po tom vědět co je špatné a dobré, co je pravdivé a falešné. V pohádce se objevují dobře srozumitelné nářeční prvky, objevuje se zde personifikace (mluvící sojka), onomatopoeie (napodobování zvířecích či přírodních zvuků), což jsou jedny prvky dětského aspektu v řeči. Podobné hodnocení bylo provedeno u pořadu Studio kamarád, jehož hlavní součástí jsou postavy JÚ, HELE a MUF – opět byla zjištěna jasná názorová vyhraněnost.

K podrobné analýze dialogů byl vybrán pořad Kouzelná školka, a to především z důvodu většího množství postav, kdy lze hodnotit jednotlivé aspekty v řeči vystupujících postav a zároveň jejich postavení v dialogu (dominantní – autorita, submisivní – role, do které se stylizuje dětský divák). Stejně tak jako ve večerníčku nalézáme v Kouzelné školce jednotlivé znaky dětského aspektu v řeči. Moderátoři kladou důraz na jasnou ideovou vyhraněnost – babička a děda jsou vždy na straně dobra, František je občas zlobivý, poskytují vždy vysvětlení neznámých slov či jiná poučení (lhát se nemá, apod.), používají citově zabarvených neologismů, které jsou svým způsobem interpretace úměrné předškolnímu dítěti (drndo, dědušáčku). U Jitky Molavcové se objevují říkanky a písničky, ve kterých lze nalézt zvukosled, onomatopoeii a další slovní hříčky i slovy vymyšlená, která působí komicky (holahoukačka). Všecka tato slova zdůrazňují význam sdělení a pomáhají zlepšit komunikaci ve směru moderátor dítě. Pro dětský aspekt v těchto pořadech je charakteristická hlavně hravost, stručnost a přesnost vyjádření myšlenek.

Závěrem tak lze jen dodat, že časopisy či televizní pořady jsou výbornou pomůckou při výchově předškolního dítěte, nicméně používání této pomůcky by nemělo překročit únosnou mez.

5 Použitá literatura a internetové zdroje

Primární zdroje:

BACUS, A. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-563-9.

BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: SLON, 1995. ISBN 80-85850-11-7.

BYTEŠNÍKOVÁ, I. *Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku*. 1. vydání. Brno: MU, 2007. ISBN: 978-80-210-4454-8.

ČAČKA, O. *Psychologie*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.

ČERNOUŠEK, M. *Děti a svět pohádek*. 1. vydání. Praha: Albatros, 1990. ISBN 80-00-00060-1.

DOSTÁL, A. - OPRAVILOVÁ, E. *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: SPN, 1985. ISBN neuvedeno.

HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vydání. Praha: SPN, n. p., 1980. ISBN neuvedeno.

JIRÁK, J; KÖPPLOVÁ, B. *Masová Média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

KLENKOVÁ, J. *Logopedie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2006. ISBN: 80-247-1110-9.

KOŤÁTKOVÁ, S. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi: význam hry, role pedagoga, cíl hry, soubor her*. 1. vydání. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0852-3.

MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0870-1.

MACEK, P. *Televizní vysílání pro děti a mládež - psychologický pohled*. Praha: PedF UK, 2000. ISSN 3330-3815.

McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-714-0.

- MILLAROVÁ, S. *Psychologie hry*. Praha: Panorama, 1978. ISBN neuvedeno.
- MIŠURCOVÁ, V. *Hra a hračka v životě dítěte*. 2. vydání. Praha: SPN, 1989. ISBN 14-112-89.
- OPATŘILOVÁ, D. *Vývoj, diagnostika a reedukace jemné motoriky*. In: Vítková, M.. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika. Integrace školní a sociální*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.
- PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-407-9.
- PRŮCHA, J. (a) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- RENZETTI, M. C., CURRAN, J. D. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0525-2.
- RICHTER, L. *Pohádka a divadlo*. 1. vydání. Praha: Dobré divadlo dětem, 2004. ISBN 80-902975-2-8.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5.
- ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku. Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-084-7.
- ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.
- ULIČNÝ, O. *Prostor pro jazyk a styl – lingvostylistické analýzy současné české prózy pro děti a mládež*, Praha: Albatros, 1987. ISBN neuvedeno.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: UK, 2005. ISBN neuvedeno.
- WILSON, S. L. R. *Mass media/ Massculture*. New York: McGraw-Hill. 1993. ISBN 0-07-070821-5.

Internetové zdroje:

Sluníčko: Časopis pro malé i větší [online]. [cit 2012-04-12]. Dostupné na:

<http://www.mf.cz/produkty/slunicko/>

Včelička. Měsíčník předškolní výchovy [online]. [cit 2012-04-12]. Dostupné na:

<http://www.vcelicka.cz/obsah.php>

Pastelka [online]. [cit 2012-04-12]. Dostupné na: <http://www.pastelka.com/uvod.html>

Dupito [online]. [cit 2012-04-12]. Dostupné na: <http://www.dupito.net/index.php?kat=1>

Báječná školka [online]. [cit 2012-04-12]. Dostupné na: <http://www.casopis-bajecnaskolka.cz/>

Logáček [online]. [cit 2012-04-12]. Dostupné na: <http://www.logacek.cz/>

Obsahová analýza časopisů určených pro předškolní věk s přihlédnutím k požadavkům vzdělávání vymezených v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. [online]. [cit 2013-04-18]. Dostupné na: http://theses.cz/id/uc9zrd/bakalarka_K_N_.pdf

Kodex České televize [online]. [cit 2013-01-30] Dostupné na:

<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodexct>

Planeta YÓ [online]. [cit 2013-05-02]. Dostupné na:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10315711050-planeta-yo/21155211700/>

Planeta YÓ [online]. [cit 2013-05-02]. Dostupné na: <http://www.csfd.cz/film/289212-planeta-yo/>

Studio Kamarád [online]. [cit 2013-05-02]. Dostupné na:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10315095089-studio-kamarad/213543110060001/>

Večerníček [online]. [cit 2013-05-02]. Dostupné na:

<http://www.ceskatelevize.cz/program/vecernicek/historie.html>

Krkonošské pohádky [online]. [cit 2013-05-02]. Dostupné na:

<http://www.csfd.cz/film/116204-krkonosske-pohadky/strana-20>

Michal Nesvadba [online]. [cit 2013-03-28]. Dostupné na:

<http://www.nesvadba.cz/profil.html>

Magdalena Reifová [online]. [cit 2013-03-28]. Dostupné na:

<http://zivotopis.osobnosti.cz/magdalena-reifova.php>

Ladislav Trojan [online]. [cit 2013-03-28]. Dostupné na:

<http://zivotopis.osobnosti.cz/ladislav-trojan.php>

Jana Šulcová [online]. [cit 2013-03-28]. Dostupné na: <http://www.csfd.cz/tvurce/1073-jana-sulcova/>

Jitka Molavcová [online]. [cit 2013-03-28]. Dostupné na:

<http://zivotopis.osobnosti.cz/jitka-molavcova.php>

Časopis Kouzelná školka [online]. [cit 2012-04-12]. Dostupné na:

<http://www.kouzelnaskolka.net/>

Kouzelná školka [online]. [cit 2013-01-23]. Dostupné na:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096128096-kouzelnna-skolka/>